

Türkiye Sendikacılık Tarihinin En Başarılı Sendikası TÖS'e Saldırıları

Temmuz 2023

Yıldırım Koç

50 yılı aşkın süredir Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketini öğrenmeye çalışıyorum. Bu konuda yayımlanmış epey de kitabım oldu. Geriye dönüp baktığımda, Türkiye sendikacılık tarihinin birçok açıdan en başarılı sendikasının Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS) olduğunu düşünüyorum. 1965-1971 döneminde faaliyet gösterebilen TÖS, binlerce okula dağılmış ve bazen bir dağın başındaki bir köyde yalnız başına her türlü gericiliğe ve emperyalizmin etkilerine karşı mücadele eden özverili öğretmenlerden ve onların yöneticilerinden oluşuyordu. Bu özellikleri nedeniyle de, TÖS yönetici ve üyeleri, Türkiye sendikacılık tarihinde hiçbir sendikanın karşı karşıya kalmadığı büyük saldırıları yaşadı. 8 Temmuz 1969 günü Kayseri'de 900'e yakın delege ve konunun yakılmak istendiği olayı 5 Temmuz 2023 günlü yazımda özetlemiştim. Gerek TÖS yönetimi, gerekse dağın başındaki bir okulda tek başına öğretmenlik yapan bir TÖS üyesi, canlarına ve onurlarına yönelik bu saldırılara rağmen öğretmen hakları ve bağımsız ve demokratik bir Türkiye için mücadele ettiler. Hepsini saygıyla, sevgiyle ve hayatta olmayanları rahmetle anıyorum. "Sendikal mücadelede fedakarlık yaptım" diyenler, TÖS yönetici ve üyelerine yönelik sürekli, acımasız ve yaygın saldırıları ve onların fedakarlıklarını öğrendikten sonra, bu ifadelerini yeniden sorgulamalıdır.

1965-1971 döneminde yüzlerce TÖS üyesinin yanı sıra TÖS'ün iki genel başkanı da sürüldü. Genel Başkan Fakir Baykurt birkaç kez saldırıya uğradı. 1969 yılında Kayseri'de yaklaşık 900 kişi yakılmaya çalışıldı. Çok sayıda öğretmen dövüldü. TÖS şubeleri ve TÖS üyelerinin evleri taşlandı, bombalandı, tahrip edildi.

Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketi içinde TÖS'ün istisnai konumunun göstergelerinden biri, hakim sınıfların ve emperyalizmin TÖS'e bu denli acımasız bir biçimde saldırmasıdır.

Saldırının bir boyutu yargıydı. 1965 yılına kadar da öğretmenler aleyhinde davalar açılmıştı; ancak 1965 yılından itibaren yüzlerce öğretmen sürülmenin, görevden alınmanın, meslekten çıkarılmanın ve genellikle komünizm suçlaması ve bazen ilgisiz suçlamalar nedeniyle yargılanmanın ötesinde fiziksel saldırıların hedefi oldu.

TÖS'ün tüzel kişiliğine yönelik davalar da açıldı. "Doğrudan doğruya sendikamızın varlığını hedef alan davalar da açılmıştır. Bu davalardan biri sendikamızın 'Devrimci Eğitim Şûrası' adıyla topladığı ve çeşitli sorunları tartışma konusu yaptığı çalışmalar 'politik faaliyet' sayılmış, yönetim kadrosunun cezalandırılması ile birlikte TÖS'ün kapatılması da istenmiştir. İkincisi de 'Büyük Eğitim Yürüyüşü' ile ilgili davadır ve bunda da TÖS'ün kapatılması istenmektedir." (TÖS, *Devrimci Öğretmenlerin Savaşı, TÖS Yönetim, Yürütme, Denetim Onur Kurulları 1967-1969 Çalışma Raporu, 2. Olağan Genel Kurul, 7-9 Temmuz, Kayseri, 1969, s.45*)

Ancak genellikle küçük yerlerde TÖS üyeleri büyük sıkıntı yaşadı.

Başka işkollarında birçok işyerinde sendika üyeleri birlikte çalışırken, TÖS üyelerinin birçoğu uzak köylerde veya kasabalarda yalnızdı veya birkaç kişiydi. Karşılarındaki saldırganlar ise, emperyalistlerin ve karanlık güçlerin tahrik ettiği, desteklediği ve yönlendirdiği kişilerdi. Bu saldırganların sayısı bazen binleri buluyordu.

Tarihimizde hiçbir sendikanın üyeliği "TÖS üyeliği" kadar tehlikeli olmadı. 2 Temmuz 1993 Sivas Madımak katliamının daha büyüğü, az kalsın 8 Temmuz 1969 günü Kayseri'de Alemdar Sineması'nda TÖS 2. Olağan Genel Kurulu'nun toplanması sırasında gerçekleşecekti.

Ancak tüm bu saldırılara karşın, TÖS'ün üye kitlesinin büyük bölümü, inatla ve sebatla mücadelesini sürdürdü.

Öğretmenlere 1965 öncesinde de saldırılar vardı. Ancak bu saldırıların hızla artmasında dönüm noktası 1965 yılıdır. 1965 sonuna kadar öğretmenlere yapılan saldırılar, TÖDMF Genel Başkanı Hayrettin Uysal'ın 31 Aralık 1965 ve 7 Ocak 1966 tarihli *Yön* dergilerinde yayımlanan "Öğretmenin Çilesi" başlıklı yazısında 60 başlık altında toplandı.

Saldırılar 1965 yılından sonra hissedilir biçimde arttı.

Talip Apaydın'ın bu konudaki gözlemi şöyledir: "1965'ten sonra politik ortam yavaştan değişmeye başladı. O Atatürkçü hava ilk seçimden sonra değişti. Tutucu, gerici partiler arka arkaya seçim aldılar. Bizler yine gözden düştük, bize yönelik baskılar da giderek arttı." (Özberk, F., *Ortakçının Oğlu Talip Apaydın*, Kaynak Yay., İstanbul, 2012, s.119)

Muammer Aksoy da 1965 yılını bir dönüm noktası olarak almaktadır: "Gerçekten, Türkiye'mizde 1965'den (AP'nin iktidara geçişinden) bu yana, tarihte benzerine rastlanmayan bir öğretmen kıyımı, gittikçe artan tempoda devam edip gitmektedir. İktidar, hasmı (hatta düşmanı) saydığı ilerici, devrimci, Atatürkçü, memleketçi, bağımsızlıkçı, kısacası toplumcu öğretmenleri durmadan cezalandırırken, hiç bir hukuk kuralı dinlemediği gibi, Türk toplumu için hem maddi ve hem de manevi alanda pek büyük zararların doğmasına da asla önem vermemektedir." (Aksoy, M., *Devrimci Öğretmenin Kıyımı ve Mücadelesi*, Cilt 1, Ankara, 1975, s.200)

Muammer Aksoy "öğretmen kıyımı" olarak isimlendiren bu baskıları şöyle yorumlamaktadır: "Öğretmen kıyımında, diğer bütün az gelişmiş ülkelerde olduğu gibi memleketimizde de, dış sömürücü gücün rolü olduğu şüphesizdir. Zaten bütün az gelişmiş ülkelerde durum aşağı yukarı böyledir. Halktan yana, bağımsızlıkçı, sömürü düşmanı yönetimlerin gelmesi için uğraşan bütün geri kalmış ülkelerde öğretmenlere (ilerici öğretmenlere) yönelmiş bir kıyım rastlanmaktadır. Bu kıyımı Birleşik Amerika'nın desteklediğinden şüphe edilemez. Geri kalmış ülkelerin bir numaralı baş belası olan CIA'nın parmaklarının bu kadar önemli bir konuya uzanmamış olması zaten akla sığmazdı." (Aksoy,1975;307)

TÖS'E SALDIRI BİÇİMLERİ

Talip Apaydın, büyük kentlerden taşraya doğru gittikçe, hele uzak yerlerde öğretmenlere uygulanan baskıların ağırlaştığını, dayanılmaz boyutlara ulaştığını belirtiyordu. (Apaydın, T., *Akan Sulara Karşı, Öğretmenlik Anıları*, Öğretmen Dünyası Yay., Ankara, 2012, s.217)

TÖS'e karşı kullanılan güçlerden biri de imamlardı. Bu yıllarda Karadeniz'de bir yörede bir camide hoca hutbesinde TÖS'e karşı çıkıyor, TÖS genel başkanının komünist olduğunu söylüyor, TÖS'ün tersten okunuşunun SÖT, yani Sosyalist Öğretmenler Teşkilatı olduğunu ileri sürüyordu. (Baykurt, F., *Yanar Bir Işık, TÖS, İmece, abece Yazıları*, Eğitim-Der Yay.No.6, Ankara, 2000 s.157)

Fakir Baykurt, 1971 yılında sıkıyönetim mahkemesinde yaptığı savunmada baskı biçimlerini şu şekilde özetliyordu:

- a) Bir bahaneyle üzerindeki okul yöneticiliği görevini almak,
- b) Bir daha okul yöneticiliği görevi vermemek,
- c) Yıl içinde görev yerini değiştirmek, yuvasını bozmak,
- ç) Maaşının birazını kesmek,
- d) Geçici ya da sürekli, maaşının hepsini kesmek,
- e) Sık sık kovuşturma açarak, mahkemeye vererek tedirgin etmek,
- f) Çevresindeki fanatikleri kışkırtarak dövdürmek,
- g) Bir uzvunu kestirmek,
- ğ) Örgütünün lokalini bastırmak, camını, çerçevesini kırdırmak,
- h) Örgütünün toplantılarını bastırmak,
- ı) Din düşmanı ve komünist olduğu yolunda propaganda yapmak,

i) Maaşını az tutarak geçim sıkıntısı çektirmek. (Baykurt, F., *İfade, TÖS Savunması*, Eğitim-İş Yay., Ankara, 1994, s.58)

TÖS'ün 1969 yılında yapılan 2. Olağan Genel Kurulu'na sunulan *Çalışma Raporu*'nda da baskılar şu şekilde sıralanıyordu:

"İşveren, (...) TÖS'lü öğretmenlere şu tür baskılar uygulamaya başlamıştır:

"a) Sanatçı olarak eserleriyle, konuşmacı olarak toplantılarda yaptıkları konuşmalarla, aldıkları oylar ile, baskılara karşı gösterdikleri dirençle önder vasıflı tipleri ezip gözdağı vermeler.

"b) TÖS Şubelerini kuran örgütçü tipleri, girişimlerinden vazgeçirme öğüdünden başlayıp sürgüne kadar uzanan zorlamalar.

"c) Tek sendika görüşüne karşı çok sendika, kademe sendikacılığı akımını teşvik etmeler. (...)

"d) TÖS için kullanılan baltalama biçimlerinin en affedilmezi olan öğretmen kıyımına geçmeler.

"e) Milli Eğitim, İlköğretim ve Okul Müdürlük ve yardımcılık görevlerine TÖS dışından adam seçmeler. Hatta bu yolla TÖS'ten adam koparma örnekleri görülmüştür, çoğalmıştır. Devlet hizmetleri bu suretle nitelsiz ve kişiliksiz ellere teslim edilmeğe başlanmıştır.

"f) İlköğretim Müfettişlerini özel bir genelge ile örgütlerden koparma çabaları.

"f) TÖS'lü öğretmenler için özel ihbarcı ve şikâyetçi, daha beteri insanlık dışı karalamaya çalıştırmalar. Öğretmenin görevini ihmal etmesinden tutunuz zimmetine para geçirmeye, öğrencisine sarkıntılık etmeye kadar varan iftiralar. Bunlar resmi işlemlere konu olur ve kıyımın gerekçesini meydana getirir." (TÖS, a.g.k., 1969, s.29)

"Özellikle İlköğretim Okullarımızda yürütülen baskı başka türdür. Mardin, Sinop, Tokat, Amasya, Kastamonu, vb. öğretmen okullarında gruplar halinde devrimci öğretmen, kış ortasında eşinden ocağından koparılmak suretiyle ve kimisi doğru dürüst bir tahkikat bile geçirmeden, kuytu yerlerde az öğrencili ortaokullara gönderildiler. Bunların yerine iktidar yanlısı ve tutucu bilinen öğretmenler seçilip yerleştirildi. (...) İmam Hatip Okullarında da bu ilkeye uygun işlemler görülmektedir. Binlerce imam adayı köy çocuğunu, muayyen bir dünya görüşüne göre hazırlayan bu okullarda devrimci düşünüşlü kültür dersi öğretmenlerimiz barındırılmamakta, kışkırtılan öğrenciler boykota geçmekte, bundan sonra da öğretmenler sürülmektedir." (TÖS, Devrimci Öğretmenlerin Savaşı, TÖS Yönetim, Yürütme, Denetim Onur Kurulları 1967-1969 Çalışma Raporu, 2. Olağan Genel Kurul, 7-9 Temmuz, Kayseri, 1969, s.12)

TÖS'ÜN ÖNLEMLERİ

Çalışma Raporu'nda kıyımaya karşı TÖS'ün geliştirdiği önlemler de şu şekilde anlatılıyordu: "Önce, normal olarak, haksız kıyım işlemlerini idari yargı mercilerine götürdük. (...) İkinci iş olarak, kıyımaya uğramış öğretmenimizin çevresinde, Şube ve Genel Merkez işbirliği ile bir dayanışma yaratmaya çalıştık. Bunda yer yer başarılarımız da oldu. Sürgüne gönderilen üyemizi, ayrıldığı ve vardığı yerlerde yalnız bırakmadık. Onun yerleşmesiyle, önündeki yerel engellerle ve geride kalan çocuklarıyla ilgilendik." (TÖS,1969;12)

1968 yılında baskılar daha da arttığına, Fakir Baykurt, *TÖS Gazetesi*'nin 5 Mart 1968 tarihli sayısına yazdığı "Namus Günleri" başlıklı başyazıda üyelerin direnme gücünü artırmaya çalıştı:

"Bir süredir bazı illere, ilçelere giderek öğretmenlerle görüşmekte ve TÖS şubelerini görmekteyim. Birçok yerlerde meslektaşlarımız, 'Efendim, zor günler geçiriyoruz,' diye endişe belirtiyorlar. Doğrudur, zor günler geçirmekteyiz. Ama bu zorluk sadece biz öğretmenlerin başında değil, Türkiye'de pek çok mesleğin ve insanın ve dünyanın başında. Genel bir bunalımın, adaletli, adaletsiz bize vuran dalgaları üzerinde değil, bu dalgalanmayı yapan başlıca etmenleri bilmeliyiz. Bunu başlıca kaynağımız ve desteğimiz olan halka belletmeli ve benimsetmeliyiz.

"Dört yüz elli memur sendikasının en üstünü ve en itibarlısı olan TÖS'ün üzerine altı aydır birden çullandılar. Bir mutemet oyunu çıkardılar; aybaşı gelince aylıkları vermiyorlar. Üye ödentilerini kesmiyorlar. 'Tavsiye' adı altında baskı yapıp müfettişleri sendikadan ayırıyorlar. En küçük köy meşridinden, başkentteki büyük camiye kadar öğretmenleri ve onların biricik sendikasını karalayan

konuşmalar yaptırıyorlar. Şubelerde sivil polis. Gezimizde, toplantımızda sivil polis, sivil polis. Ve başkent burnu dibindeki şubelerimize baskılar, kaba saldırılar, ama ortada fail yok, tanık yok. TÖS'lü öğretmene müdürlük yok, iltifat yok, tayin yok. Üstelik son moda ihbar örnekleriyle insanı 141'e, 142'ye sokacak tertipler ve dilekçenin kuyruğuna 'Aynı zaman bu öğretmenin TÖS'lü olduğuna nazarı dikkatinizi çekerim!' eklemeleri.

"Hiç yadırgamayın bunları.

"Bakan 'TÖS'ü hizaya getireceğim!' sözüyle açmıştı bu yeni tür baskı dönemini. 'Siyaset yapıyorsunuz!' diye diye bu cümleyi sakıza çevirip, ortaya bir tek delil atamıyordu kanuna sığsın, Anayasaya sığsın!

"544 dava olmuş bugüne kadar açtığımız. 140 tanesi sonuçlanmış: 120 lehimize, 20 aleyhimize! Bize 7 işlem yapılmış, altısı yanlış, sadece birisi doğru!

"Dünyanın hiçbir ülkesinde, hiçbir sorumlu milletin öğretmenlerine bu kadarını yapmaz, yapabilemez. 'TÖS Bizim Radyo ile paralel konuşuyor!' Yani emri kumandayı oradan alıyor demeye getiriyor akli sıra! TÖS'ün 53 bin üyesi var. Emir almak için 53 bin üye yetmez mi? Akıl almaktan dem vuruyorlarsa, o da bize değil, akılsızlara düşer! TÖS'ün kendine gerekli akli, bilgiyi kendi olanaklarıyla araştırıp öğrenecek ve başkalarına öğretecek bir kişiliği ve gururu var.

"Unutmadık; aylarca dışarıdan para aldığımızı yayıp havayı bulandırmak, gelişmemizi durdurmak istediler. Acaba saygı diye, sağduyu diye bir nesne kalmadı mı ortalıkta? İşte yasalar, işte bankalar, postalar. İşte bu kadar da polis elinizde, emrinizde! Yaptırın araştırmanızı. Bir hafta süren bir teftişin tutanağını polis ve müfettişlerle beraber imzalamadık mı? Bulabildiniz mi beş fenik, beş peni, ya da beş ruble? Gene gelin, gene araştırın. Ama ondan sonra kapatın mübarek ağızlarınızı! Biz bu milletin okullarında öğretmenlik yapıyoruz. Devletten aldığımız aylık belli, giydiğimiz ceket belli, hepimizin şakağını örten-örtmeyen et belli. Hangimizde ileri fırlamış göbek var, Çankaya'da, Kordon'da, Bebek'te apartmanlar var?

"Hayır! Asılsız fasılsız suçlamalara hiç ara vermez ki, yüzde yetmiş hâlâ kara cahil kasaba eşrafi aşka gelsin, yürüsün okulun, öğretmen ve onun örgütü TÖS'ün üstüne, eğitim değeri düşsün, böylece halk koşmasın bu ışığa, hep karanlıkta kalsın. Karanlıkta onu yönetmek, onu görünür görünmez yollardan sömürmek, sömürmek; fazla zahmet çekmeden oylarını alıp iktidar sürmek kolay olsun.

"Toprak beyleri, ticaret erbabı, dini asliyetinden uzaklaştırıp toprak beylerine ve ticaret erbabına müttefik yapan din adamları; bir de bir kısım serbest meslek erbabı. Öyle elele vermiş, 404'le yapışmışlar ki; ayrılmayız Meclisten, ayrılmayız baştan, kârdan, kazançtan. Bunu diyorlar, bunu söylüyorlar.

"Anayasa böyle demiyor ama! Meclise halk girecek, kendini kendi yönetecek, kârı kazancı bütçeye katacak, devlet maliyesini güçlendirecek diyor. Anayasada bir tek virgül yok ki, yerliyle yabancı elele versin, bir milyar yatırsınlar, dört milyar kazansınlar! Bir tek madde yok ki, en az kazananla, en çok kazanan arasındaki fark 22 bin kat olsun! Bir tek madde yok ki, çalışma olanakları böyle tekellere düşmüş ve bölüşme çok adaletsiz sürüp gitsin. Anayasa bunları önlemek için reformlar istiyor. Unutuldu mu, ne oldu köy köy zahmetini, çilesini çektiğimiz Anayasa?

"Öğretmenler! Gözümüzü açalım! Öğretmenler; suçlama ve kondurmamalardan yılmayalım! Kalp para ile kem göz sahibine aittir. Aybaşında aylığımızı vermedikleri ve sendikamızın üyelik ödentisini kesmedikleri zaman, bilelim ki altında hep bu gerçekler vardır; onun için yılmayalım, safsatalara kanmayalım, birbirimize düşmeyelim. Maaşımızı 'adam' gibi verecekler, ödentimizi keseceklerdir. Kesmesinler, tek tek kendimiz götürüp yatıralım, biricik meslekî savaş aracımız TÖS'ü zayıflatmayalım. Öğretmenler! Sakın korkmayalım, korkunun ecele ve olacıklara hiç faydası yoktur; korkmayalım, üstümüze çullananların isteği budur." (TÖS Gazetesi, Sayı 2, 5.3.1968)

AKIL VE HUKUK DIŞI BASKILAR

1960'lı yıllarda öğretmenlerin maruz kaldıkları saldırıların bazı örneklerini Abdullah Kaygısız vermektedir.

1969 yılı sonbaharında Kayseri merkez lisesinde bir biyoloji öğretmeni derste kan gruplarını anlatırken, bir öğrenci müdahale eder ve Rus kanı ile Türk kanının aynı olduğunu mu ileri sürdüğünü sorar. Öğretmen de, Rus kanı ile Türk kanının aynı olduğunu söylemediğini, biyolojik olarak bütün dünyada yaşayan insanların taşıdığı kan gruplarının aynı olduğunu söylediğini belirtir. Öğrenci, bu söylenenlerin Türklerle Rus halkı arasında bir kan bağı olduğu anlamına geldiğini, bunun da komünizm propagandası olduğunu ileri sürerek, okul müdürüne başvurur. Müdür de olayı Kayseri valisine aktarır. Öğretmen açığa alınır. Valilik emriyle dört ay açıkta kalan öğretmen, Nevşehir'e sürülür.

Aynı dönemde yine Kayseri lisesinde coğrafya öğretmeni Türkiye'nin komşularını anlatırken, kuzeyde de Rusya ile komşu olduğunu söyler. Bir öğrenci söz alarak, Rusya'nın bizim komşumuz olamayacağını, Rusya için "bizim kuzey komşumuz" demenin amacının komünist ülkeye ısındırma çabası olduğunu ileri sürer. Sınıf da bu itiraza katılır. Öğretmenin, "Rusya komşumuz değil, kuzeyimizde olan bir komünist ülkedir" demesi istenir. Öğretmen bu nedenle aylarca sıkıntı yaşar.

Bir ilköğretim müfettişinin bu yıllarda Kayseri'nin İncesu ilçesinde yaşadığı sorun da benzer niteliktedir. Müfettiş bir köye gider. Akşam köylü bir odada toplanır, öğretmenle sohbet ederler. Bu arada köy bekçisi de odaya girer, ancak oturmaz; ayakta bekler. Öğretmen bekçiyi oturtur ve onunla konuşur. Öğretmenin köy bekçisine değer vermesi üzerine ihbar edilir. İhbarda, müfettişin açıktan açığa komünizm propagandası yaptığı, bekçinin de bir insan olduğunu, bu ülkede en çok değer verilmesi gerekenlerin başında geldiğini söylediği, zenginleri ve siyasileri yediğini ve onların sömürücü, yalancı ve yabancıların emrinde olduğunu anlattığı ileri sürülür. Muhtar ve bir grup köylünün imzalarıyla hazırlanan ihbar mektubu valiye verilir. Vali müfettişi mahkemeye verir. Müfettiş tutuklanır. Mahkemeye köy bekçisi de çağrılır. Köy bekçisi ifadesinde, "müfettiş bana sen de insansın, sen de otur, senin bunlardan bir eksikğin yok, belki malvarlığın yoktur, dedi; bu söylemi ile beni komünist yapmaya çalıştı, der." (Kaygısız, A., *Ateş Çemberi*, Ankara, 2005, s.64-69)

TÖS üyeleri ve yöneticileri 1965-1971 döneminde Türkiye tarihinde hiçbir sendika üyesinin ve yöneticisinin yaşamadığı saldırılara ve baskılara karşı direndiler. Aşağıda anlatılanlar, bu baskı ve saldırıların kayıtlara geçmiş önemli örnekleridir. Ancak birçok öğretmen, yolun bile olmadığı ücre köylerde toprak ağalarıyla, şeyhlerle, aşiret reisleriyle, imamlarla, tüm gerici unsurlarla tek başına mücadeleyi göze aldı ve sürdürdü.

Bu yıllarda yaşanan önemli sorunlardan biri, hakkında açılan soruşturma veya dava nedeniyle açığa alındıktan sonra aklanan öğretmenlerin göreve başlatılmamasıydı.

TÖS Gazetesi'nin 20 Şubat 1968 günlü sayısında yer alan bir haber, bu dönemde sıkça yaşanan bir sorunu ifade ediyordu:

"Aklanan Üyelerimiz Göreve Başlatılmıyor"

"Gönen İlçesinin Bostancı köyü öğretmeni Ahmet Öztaş, köyde komünistlik propagandası yapmaktan sanık olarak 28 Eylül 1967'de tutuklanmış ve Bandırma Ağır Cezasında yargılanmıştı. Ahmet Öztaş, Sendikamızca savunulmuş ve kendisi 14.12.1967 günü tahliye edilmiş, 19.2.1967 günü de beraat etmiştir. Balıkesir Milli Eğitim yöneticileri Ahmet Öztaş'ı Bostancı'dan alıp başka bir köyde görevlendirdi. Beraat etmiş olan öğretmenin yeri niçin değişiyor? Üstelik Ahmet Öztaş 76 gün tutuklu kaldıktan sonra Ocak 1968 maaşını niçin alamıyor?"

"Bakırköy Lisesinden Beykoz Ortaokuluna, Beykoz Ortaokulundan isteği ve gereği yokken Ağrı Milli Eğitim kalemine kâtip olarak nakledilen Haşim Özönur'un durumu da böyle. Haşim Özönur hakkında 'yürütmenin durdurulması' kararı alındı. Ama eski görevine dönmesi için yaptığımız başvurma üç ayda sonuç verdi! Defalarca gidip geldik, ilgilileri uyardık. Bir de gidip gelmesek ne kadar uzayacaktı acaba?"

"Milli Eğitim merkez ve taşra yöneticileri, mahkeme kararlarını uygulamada bu kadar gevşek davranmamalıdır. Kendilerini bir daha uyarıyoruz." (TÖS Gazetesi, Sayı 1, 20.2.1968)

Bazı bölgelerde TÖS üyelerinin sürülmesi, öğrencilerin, halkın ve diğer öğretmenlerin eylem yapmasına yol açtı. Bu konudaki bazı örnekler, *TÖS Gazetesi*'nin 20 Mayıs 1968 tarihli sayısında verilmektedir:

- Iğın Lisesinden Denizli'ye verilen Ünal Akıncıların 423 öğrencisi olayı protesto ettiler.
- Kütahya'nın Altıntaş Köyü Kuyucak halkı 147 imza ile Başbakanlığa ve Milli Eğitim Bakanlığına başvurdu.
- Kütahya 19 Mayıs İlkokulu Müdürü sürülünce 300'den fazla imza ile çocuk velileri işlemleri haksız buldular.
- Keçiözümlü Ortaokulu öğretmeni İlhan Alkan için öğrenciler ders boykotu yaptılar.
- Van'da öğretmenler arkadaşları için ders boykotu yaptılar.
- Çal Ortaköy'de iki öğretmen bir arkadaşlarına yapılan haksızlığı protesto için istifa ettiler.
- Mardin'den sürülenler için çeşitli kuruluşlar ve halk eylemi tel'in ettiler.
- Malatya Ortaokulunda arkadaşları dövülen öğretmenler can emniyeti kalmadığı gerekçesiyle dersleri boykot ettiler. (TÖS Gazetesi, Sayı 7, 20.5.1968)

Bu arada TÖS avukatları sendika üyelerine yönelik yaptırımlara karşı hukuki süreçleri kullanıyorlardı. Örneğin, Demirci İlköğretmen Okulu meslek dersleri öğretmeni iken komünizm propagandası yaptığı iddiasıyla işten el çektirilen Ahmet Toptaş hakkında Danıştay 'yürütmeyi durdurma' kararı verdi. Danıştay'ın bu kararına kadar 8 ay açıkta kalan Ahmet Toptaş hakkında daha önce Demirci ilçe idare kurulu da 'meni muhakeme' kararı vermişti. Açıkta kaldığı sürece maaşlarını TÖS'ten alan öğretmen görevine dönme olanağına kavuştu.

HORASAN SALDIRISI

1967 yılının önemli saldırılarından biri, Erzurum'a bağlı Horasan'da gerçekleştirildi.

Horasan saldırısı konusunda TÖS Genel Merkezi'nin 17 Ocak 1967 tarihli açıklaması şöyleydi:

"Kubilya olayını hatırlatan Horasan olayını incelemek üzere olayın ilk günlerinde Horasan'a gönderilen Türkiye Öğretmenler Sendikası temsilcisi dönmüştür. İnceleme sonuçları korkunç denecek kadar ciddidir:

"1) Olay, dini safsata ile karıştıran bir imamın camideki öğretmenleri tahkir etmesinden doğmuştur.

"2) Olay üzerine mahalli politikacıların hemen Ankara'ya telefon ettikleri, bir AP'li milletvekilinden talimat aldıkları söylenmiştir.

"3) Arkasından T.C.Hükümet Konağı cemaat tarafından kuşatılmış, cemaat: 'kelle istiyoruz' naralarıyla kuşatmayı üç saat sürdürmüştür.

"4) Erzurum Valisi olay için Ankara ile daha çok resmi olmayan temaslarda bulunmuş, Horasan Hükümet Konağı önünde 'kelle isteriz' diye bağırarak cemaate Vali, 'bütün öğretmenleri cezalandıracağım' diyerek konuşmasına başlamış, 'yaşa-varol' sesleri arasında bitirmiştir.

"5) Öğretmenler Sendikasına ve Ortaokul Müdürünün evine yapılan baskınlarla devam eden olayın korkunç gelişmesi karşısında cumhuriyet savcısı harekete geçmemiştir. Bu konuda direnen bir avukat cemaat tarafından türlü hakaretlerle maruz kalmış ve dövülmüştür.

"6) Vaize itiraz eden Ortaokul Müdürü olay gecesi saat üçte jandarma nezaretinde Erzurum'a kaçırılmış ve Vali tarafından Erzurum'a nakle zorlanmış ve nakli yapılmıştır.

"7) Horasan olayları kapanmamıştır. Cumhuriyetin katlini, Anayasayı ve laiklik ilkelerini hedef alan yeni bahanelerle tekrar alevlenebilir, kanlı olaylar ortaya çıkabilir."

TÖDMF'nin 1967 yılında yapılan 20. Kurultayı'na sunulan raporda Horasan olayları ve aynı dönemde gerçekleştirilen bazı saldırılar şu şekilde anlatılıyordu:

"Bu yıl, öğretmenlere karşı girişilen kitle hareketlerinin başında Horasan hadisesi gelmektedir. İkinci bir, kanlı Kubilya olayı çıkmasına ramak kalmışken, bir tesadüf eseri hadise yatışmıştır. Çarşıda, sokaklarda ve özellikle Horasan camiiinde tahrik edilen halk, bir çeşit dini coşku içerisinde öğretmen evlerine, okullara ve hükümet konağına doğru yürümüş, kasabada dini bir tedhiş havası estirilmiştir. Meslektaşlarımız, günlerce üzüntü, ızdırıp ve endişe içinde yaşamışlardır.

“İkinci olay geçen yıl Çumra’da oldu. Birbirine gece misafirliğine giden ve birisi evli olan iki öğretmenin, bu normal davranışı ilçe halkınca yanlış yorumlanmış ve öğretmenlerin evi sarılmıştır. Sabah namazını Çumra camiiinde kılan cemaat, camiden topluca öğretmenlerin bulunduğu mahalleye doğru yürümüştür. Başlarında imamları olduğu halde, ‘din ve namus elden gidiyor’ diye nümayiş yapılmıştır. Önce, hadisenin büyümesinde rolü olan birkaç kişi toplanmışken, kalabalık, saat ona doğru cemaatin de gelmesiyle artmış ve 600 kişiyi geçmiştir. Zabıta önleyici tedbir almamakla beraber, hadise büyüdüktan sonra, olay yerine gelmiş ve öğretmenleri linç edilmekten kurtarmıştır. Kaymakamın kalabalık arasında bir yere çıkıp, ‘öğretmenlerin cezalandırılacağı hakkında teminat vermesinden’ ve imamların teskin edilmesinden sonra olaylar yatışmıştır. Derhal Çumra’ya gönderilen ve olaya el koyan avukatlarımız, hadiseyi yerinde incelemişlerdir. Hadisenin haksız ve kasta dayanan bir tahrik olduğu anlaşılmıştır. Konya Milli Eğitim Müdürlüğü ve Milli Eğitim Bakanlığınca yaptırılan kovuşturma sonunda da tahrik tespit edilmiş ve öğretmen arkadaşlarımızın yerleri değiştirilmekle yetinilmiştir.

“Diğer kitle hareketleri ve toplumsal baskılar, Yeşilhisar ve Demirci İlçelerinde de görüldü.

“Demirci İlçesi İlköğretmen Okulunda görevli, meslek dersleri öğretmenin kooperatifçilik konusundaki açıklamaları, Demirci halı ağaları tarafından ‘komünistlik’ olarak tanıtılmış ve halk, bu çıkarlarının sarsılacağından korkan halı ağaları tarafından öğretmen aleyhinde kışkırtılmıştır. İlköğretmen okulunun İlahiyat Fakültesi mezunu din dersleri hocası ile, ilçeden milletvekilliği adaylığını garantilemek sevdasında olan Müdür de halı ağalarıyla birleşince, ‘öğretmenin komünistliğinde’ karar kılınmıştır. Okulda ve ilçede öğretmeni öldürme temayülleri görülmeye başlamıştır. (...)

“Hadiseden hemen sonra, gerçekte komünizmle değil, Anayasa ile mücadele eden, Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği, Demirci’de şubesini açmıştır. Bundan sonra, okullara baskı hareketi Demircili halı ağalarıyla elbirliği yapan bu şubenin kontrolü altında yürütülecek ve ilçede ne kadar uygar ve anayasacı kuruluş varsa, ‘komünist suçlamaları’ altında sindirilecektir.

“Yeşilhisar’daki hadiseler de üzücü olmuştur. Burada da halk ayaklanmış ve öğretmenleri linç etmeye kalkmıştır. Sanıklar, halkı kışkırtanlar tutuklanmışlarsa da delil yetersizliğinden salıverilmişlerdir.” (TÖDMF, 20. Kurultaya Sunulan Yönetim ve Denetleme Kurulları Raporları ve Ekleri, 6-8 Temmuz 1967, Giresun, s.55-57)

TÖS üye ve yöneticilerine yönelik saldırılar 1968 yılında daha da yoğunlaştı. Ankara Bâlâ’da Fahrettin Tuncer isimli bir kişi, AP’li Belediye Başkanının teşvikiyle TÖS şube başkanı Abdullah Uyaniker’i gündüz yol ortasında dövdü. TÖS Genel Merkezi saldırıyı mahkemeye verdi. ‘Faro’ adıyla tanınan Fahrettin Tuncer suçunu ikrar etti, dövülen öğretmen Abdullah Uyaniker iki günlük rapor aldı. (TÖS Gazetesi, Sayı 1, 20.2.1968)

1967 yılında Sakarya’ya bağlı Karasu ilçesinde bir kadın öğretmen kaçırıldı. Sanık ve suç ortakları yakalandı ve haklarında Adapazarı Ağır Ceza Mahkemesi’nde dava açıldı. TÖS Hukuk Bürosu davaya katıldı. Sanıklar 1 yıl 9 ay, ortakları 1,5 yıl hapis, 1500 lira manevi tazminat ve 800 lira vekâlet ücretine mahkûm oldular. (TÖS Gazetesi, Sayı 6, 5.5.1968)

DİSK’İN DESTEK AÇIKLAMASI

TÖS bu saldırılar karşısında tek başına direndi. 13 Şubat 1967 tarihinde kurulan DİSK, Genel Başkan Kemal Türkler imzasıyla 31 Ocak 1968 tarihinde öğretmen kıyımıyla ilgili bir bildiri yayınladı; ancak somut herhangi bir adım atmadı. DİSK’in böyle bir destek vermeye gücü de, niyeti de yoktu.

“Ülkemizin bağımsızlığından ve ülkemiz çalışanlarının insanca yaşama olanaklarına kavuşmasından yana olan, ne tür olursa olsun sömürüye ve kula kulluğa karşı bulunan DİSK, ülkemiz insanlarını karanlıkta bırakmak isteyen çevrelerin sinsi çalışmalarını yakından izlemektedir.

“Halk çocuklarını eğitmek, müspet bilimin ışığında ülke sorunlarına akıl erdirebilecek duruma gelmelerini sağlamakla görevli yurtsever öğretmenlerin, yurdun bir bucağından öteki bucağına sürülmesi, körpe dimağlara müspet bilimin ve çağımız gerçeklerinin verilerini yerleştirdiği için kutsanması gerekirken, türlü şekillerde cezalandırılması, bu zihniyetin somut örneklerindedir. Politik

literatüre 'öğretmen kıyımı' diye geçecek derecede genişleyen, bu olayın tek amacı, halk çocuklarını karanlıkta bırakmaktır.

"Anayasanın ve yasaların (...) uygulanması için savaşmak, DİSK'in en başta gelen amacıdır. Bu bakımdandır ki, demokratik rejimin gereklerine uymayan öğretmen kıyımını şiddetle protesto ederiz.

"Ve ülkemizin yararı bakımından şu hususları kamuoyuna duyurmayı borç biliriz:

"Eğitim kurumları ve öğretmenler, az gelişmiş bir ülke olan Türkiye'de, kalkınmış bir ülke yaratabilmek açısından ülkemizin en önemli sorunlarından birisidir.

"Anayasanın ve yasaların tanıdığı sınırlar içinde çalışan öğretmen, vicdanı ile baş başa kuşkusuz bir şekilde görevini yapabilmeli ve hiçbir partizan el onu tedirgin edememelidir.

"DİSK, özellikle işçi sınıfının ve emekçi halkımızın çocuklarının ülkemizin sorunlarını çözümleyici ve ülkemizi geri kalmışlıktan kurtarıcı bilinçte ve güçte kişiler olarak eğitiminde öğretmen teminatını şart sayar.

"Öğretmenleri iktidarların partizan politikası dışında tutmak anlamında olan Öğretmen Teminatı, bu konudaki savaşın temel hedefi olmalıdır.

"Ülkemizin kurtuluşu, biraz da bu savaşın sonucuna bağlıdır.

"Çünkü sömürücüleri tedirgin eden güç, uyanmış ve sömürü mekanizmasına akıl erdirebilmiş halk kitleleridir. Halk kitlelerinin uyanması ile sömürü de son bulacaktır.

"Kişinin ülke gerçeklerini göre göre uyanabilmesi ise, O'na bu gerçekleri gösterebilmek teminatına sahip bir öğretim kadrosunun varlığına bağlıdır.

"Ülkemizin bağımsızlığından ve emekçi fakir halkımızın mutluluğundan yana olan bütün ilerici ve aydın güçleri, sürdürülen ve daha da sürdürülecek olan öğretmen kıyımına karşı demokratik direnmeye çağırıyoruz.

"Ülkemizde, her türlü riski göze alarak mücadele veren gerçek yurtsever öğretim kadrosunu yaşatmaya çalışmak ve O'nun safında demokratik mücadeleye girmek kaçınılmaz bir görevdir." (TÖS Gazetesi, Sayı 1, 20.2.1968)

BASKILARDAN ÖRNEKLER

"Öğretmen kıyımı" olarak nitelendirilen uygulamalardan biri de ilköğretim müfettişliğinden alındıktan sonra Malatya ili ilköğretim öğretmenliğine atanan Ahmet Nuri Macit'le ilgiliydi. A.Nuri Macit, Malatya'dan Ordu il emrine verildi; ardından da Ordu'nun Ünye ilçesinden Yozgat ili Basınayayla köyüne atandı. A.Nuri Macit, böylece iki yıl içinde üç kez kıyımına uğratıldı. TÖS bu sürece müdahale etti. Danıştay yürütmenin durdurulmasına karar verdi ve A.Nuri Macit Ordu Ünye'ye geri döndü. (TÖS Gazetesi, Sayı 1, 20.2.1968)

Milli Eğitim Bakanı İlhami Ertem 1968 yılında Denizli'de yaptığı bir konuşmada "TÖS'cülerin sapık bir ideoloji peşinde koştuklarını, memleket aleyhinde çalışan partilerin savunucusu olduklarını" söyledi. Bunun üzerine Ali Öztürk ve Hüseyin Çölgeçen isimli iki TÖS üyesi öğretmen, Bakan'a bir telgraf çektiler: "TÖS'lülere sapıklar diye seslenmeniz, gaflet ve dalâlet içinde olduğunuzu göstermiştir. Biz milletin öğretmeniyiz, lütfen hizaya gelin." Bu iki öğretmen derhal Bakanlık emrine alındı. 1968 yılında Ali Öztürk odunculuk, Hüseyin Çölgeçen de İzmir'de gazete satıcılığı yapıyordu. (Makal, M., *Zulüm Makinası, Öğretmen Kıyımı*, May Yay., İstanbul, 1969, s.125)

Saldırıları yoğunlaştıkça TÖS üyeleri arasında sıkıntılar da başladı. Bir öğretmenin 1968 yılında anlattıkları şöyleydi: "Bu öğretmen kıyımı ne olacak biraderler? TÖS şubelerine de hayli istifa dilekçeleri gelmeye başladı. Bunlar okul müdürlüğü vaadi alanlardır. 'TÖS'den ayrıl! Seni müdür yapalım' diyorlar bunlara, onlar da kanyor. Bunun yanında bazılarında da Milliyetçi Öğretmenler Derneğini kur, diyorlar. Kurulmuşsa, oraya kaydol, üst yanına karışma, müdürlük mü istiyorsun, yoksa merkeze nakil mi, meslekte yükselmek mi, hepsi mümkün diyorlar." (Makal,1969;167)

TÖS içinde ve öğretmenler arasında büyük saygınlığı olan kişilerden biri, TÖS İkinci Başkanı İ.Safa Güner idi. İ.Safa Güner, *TÖS Gazetesi*'nin 5 Mart 1968 tarihli sayısında öğretmenlere hitaben yazdığı yazıda saldırılar konusunu ele aldı:

“Ülküdaşım;

“TÖS’ün bu sayısından itibaren sizinle dertleşmek istiyorum.

“Bu sayıda saldırı konusuna değineceğim. Son aylarda öğretmene yaygın bir saldırı havası esiyor. Bu saldırganların başında yöneticiler var. Tabii kişiliği sağlam, sağduyuyu sahibi, yurtsever olan kişiler değil bunlar. Ya 27 Mayıs’tan tokat yemiş, ya da şu veya bu kapıdan çıkar sağlamış eğitim yöneticileri bu dediklerim. Milli Eğitim yöneticiliğini başarı merdivenlerini tırmanarak değil de üstlere yaranarak elde edenler bunlar. Milli Eğitimin Genel Müdürlüğünden tutunuz İlköğretim Müdürlüğüne, hatta okul müdürlüğüne kadar yönetim basamaklarını tutan böylesine ezik ve içimizden vuranlar var. Bunlara tek tük mülkiye amirleri de katılıyor. İnsan 1968 Türkiye’inde ‘ben ne yapayım kardeşim nasıl baskı altında bulunduğumu bilmezsin!’ diyecek kadar sızlanan bir vali bulunacağına ihtimal veremiyor. Bu türlü valilere ayak uyduran kaymakamlar da seyrek sepildek görünmekte. Bir de partizanlardan gelen saldırılar var. Onların söylediği türkü belli. Küflü plaklar tekrarlanıyor. Solcular, dinsizler ve bu gibi.

“Saldırı kime?

“Bugün öğretmene yapılan saldırıyı bilmezden, görmezden gelmenin yararı yok. Bunu görmezden ve bilmezden gelmek, insanı avcıdan saklanan kuşlara benzetir. Önemli olan şey, saldırının nedenleri ile kimlere yöneldiğini iyi teşhis etmektir. Kimi arkadaşlarda yer etmiş bir sanı var. TÖS saldırının nedenidir. Eğer bu bulgu doğru ise saldırının kime yöneldiği ve nedeni aynı şeydir. Oysa bize göre gerçek bu değildir. Olayları gözden geçirdiğimiz zaman vardığımız bulgular başkadır. Örneğin, Bornova Savcısının davranışı Atatürk’ün Bursa nutkuna karşı bir tepkiydi. TÖS’lülükle, hatta öğretmenlikle ilgili değildi. Anamur olaylarına konu olan sekiz öğretmen Atatürk’ü anmak için program yapmışlardı, daha uygulamadan saldırıya uğradılar. Bunlar arasında TÖS’lü olmayan vardı. Adana’da Amerikalı çavuşlara karşı yapılan halk hareketine katılmış bir öğretmen tutuklanırken TÖS’lü olup olmadığı belirsizdi. Antalya’da Milli Eğitim yöneticilerinin yolsuzluklarını ortaya koyan öğretmenler sürüldü. Bir başka ilçede toprak isteyen halkı kışkırttı bahanesi ile bir öğretmen sürüldü. Öyleyse saldırı nedenleri Atatürkçülük, devrimcilik, insan hakları, özgürlük kavramlarına sahip çıkmaktan doğuyor. Eğer siz Atatürkçü, ülkücü, anayasacı, devrimci iseniz TÖS’lü olsanız da olmasanız da saldırıya uğramanız kaçınılmaz bir olgudur. Yok, böyle değil de halkın dertlerine sırt çevirir, Atatürk ilkelerini bir pula satar, devrimleri tutuculara lokma eder, yurt servetlerini kapkaççıların yağmasına bırakırsanız. Korkmayın, size dokunan olmaz.

“Saldırının bitimi kıyımdır ve siz aydın bir kişi iseniz saldırı alın yazısıdır. Bu takdirde TÖS’lü olmakla olmamanın farklarını göz önüne alıp karar veriniz. TÖS’lü iseniz, aylıklarınız ödenir, davanız açılır, hakkınız aranır. Ve daha akla gelemeyecek tuzaklardan korunur zarardan kurtarılırsınız. Saygılar ve sevgiler dostlarım.” (*TÖS Gazetesi*, Sayı 2, 5.3.1968)

TÖS üyelerine yönelik saldırılar bıçaklama biçimini de aldı. Erzincan’da 23 Nisan 1968 gecesi saat 23.00 sıralarında evlerine gitmekte olan TÖS üyesi üç öğretmen altı, yedi kişilik bir grup tarafından dövülüp, bıçaklandı. TÖS Erzincan Şubesi Yönetim Kurulu yaptığı açıklamada şunları söyledi: “Son günlerde ilimizin çeşitli yerlerinde buna benzer öğretmenleri hedef tutan üzücü olaylar olagelmektedir. Biz öğretmenler olarak halkımızın yanında ve hizmetinde iken, öğretmenliğin yüce anlamına kavrayamamış, toplumumuza yakışmayan bazı zorbalardan saldırıya uğramamız bizleri ciddi olarak yaralamaktadır. Bizler fedakârca halkımıza ve onların evlatlarına hizmet etmeyi ve bu uğurda maddi, manevi her türlü kadre uğramayı görev biliyoruz. Bu türlü saldırıların çirkin örneğini Çayırılı’da, Refahiye’de ve Merkez İlçede görmek bizleri ne kadar huzursuz ediyorsa, toplumumuz da o denli zarar görmektedir. Kuruluşumuz bu çeşit olayları nefretle karşılar, üyelerinin haklarını korumaya azimli ve kararlı olduğumu muhterem halkımıza duyurur.”

Aynı günlerde benzer bir saldırı Sivas Divriği’de yaşandı. 23 Nisan Ulusal Egemenlik Bayramı akşamı Cumhuriyet İlkokulu öğretmeni Hasan Döne ile Atatürk İlkokulu öğretmeni Ali Ergün’ün pencerelerine taş atıldı. Taşlara bağlı kâğıtta “fazla konuştunuz, hayatınız tehlikededir” cümlesi yazılıydı. Durum savcılığa aksettirildi. (*TÖS Gazetesi*, Sayı 7, 20.5.1968)

TÖS'ün Karaman Şubesi'ne bağlı üyelerinden Mehmet Arıcı bazı kişiler tarafından dövüldü. TÖS Hukuk Bürosu'nun izlediği davada, sanık, 2 ay 6 gün hapse, 300 TL manevi tazminata mahkûm edildi. (TÖS Gazetesi, Sayı 8, 5.6.1968)

KONYA SALDIRISI

1968 yılının en önemli saldırılarından biri 23 Temmuz günü Konya'da yaşandı. TÖS Gazetesi'nin 5 Ağustos 1968 tarihli sayısında bu saldırı şöyle anlatılıyordu:

“Yüksek öğrenim gençliği ‘Amerikan emperyalizmini tel’in’ mitingine kalkışınca, Tahir Hoca'nın kışkırttığı kimselerin örgütlendiği esnaf dernekleri, Milliyetçi Öğretmenler, Yeşilay, Ticaret ve Sanayi Odaları, Mücadele Birliği, Komünizmle Mücadele Derneği, geniş bir toplantı düzenliyorlar. Bu toplantıda, Hoca'nın direktifleri yönünde yapılacak kırım dökümün plânı saptanıyor. ‘Anadolu’da Hamle’ gazetesi gerekli yayını yapıyor. Bu gazete, muhayyilesini çalıştırıp TÖS ve TÖDMF'nin adlarını da karıştırıyor. 23 Temmuz günü Hükümet binası önünde büyük birikinti oluyor. Gençler durumu görüp tasarladıkları mitingden vazgeçiyorlar. Valiliğe giriş çıkışlarında kendilerine sataşılıyor. Orada bırakmıyorlar. Hükümet binasının camını çerçevesine saldırıyorlar. Sonra İşçi Partisi il merkezini kırıp döküyorlar. Polis hareketsiz ve kayıtsız.

“Önceden plânlandığı gibi, sol eser satan kitapevleri, bir bayanın işlettiği içkili Hayat Lokantası, Yeni Konya gazetesi sırayla yıkılıyor, cam çerçeve indiriliyor. Polis hareketsiz ve kayıtsız. ‘Öğretmenlere, öğretmenlere!’ diye bağıyor kalabalıktan bir kişi. Saflar halinde TÖS ve Dernek lokaline doğru yürünüyor. 1700-2000 kişi kadarlar. En önce 17-18 yaşındaki çıraklar, sonra işçiler, sonra esnaf ileri gelenleri, Hacı Operatör Komünizmle Mücadele Derneği Başkanı, vb. yürüyorlar. Hafif bir karşı koyma ile genç çıraklar çekilecek gibi davranınca arkadan ‘yürüyün bre! diye bağıyorlar.

“Hükümet binası önündeki kalabalık öğleden sonra 3.30'da toplanmıştı. Öğretmenlere gelince 19.00 oluyor. İçerde 15 kadar öğretmen var. Hiç bir şeyden haberleri yok. Onlar yoksul öğrenciler için kurs açmışlar, bitişikteki okulda kursu çalıştırıyorlar. Yoruldukları zaman lokale gelip çay kahve içiyorlar, dinleniyorlar, sonra evlerine. Saldırganlar hınçla ve hızla yürüyorlar. Bir kamyon asfalt parçası var yanları sıra. Başlıyorlar taşlamaya. Levhaları indirip parçalıyorlar. Kapalı kapıları kırıp alt kata, ikinci kata, üçüncü kata çıkıyorlar. Yirmi metre mesafede Merkez Polis Karakolu var. Fakat içerdeki polisler ‘emir almadıkları için’ dışarı çıkmıyorlar. Hareketsiz ve kayıtsız, seyrediyorlar. Öğretmenler askeriyeye başvuruyor. Onlar da emir almamışlar. Bir buçuk iki saat sürüyor yıkım. İçerideki arkadaşlar panik içinde. Tartaklanıyorlar. Biri ikinci kattan atlıyor, ayağı kırılıyor. Cam çerçeve tamam olunca, yakındaki Bomonti Lokantasına saldırıyorlar. Polis gene hareketsiz. İçerden direnenler oluyor. Direnenlerin elinde et, ekmek bıçağı var. Fazla sokulamıyorlar. Orduevinin, Lion Klübün, Torrance gazinosunun bulunduğu Aleattin tepesine yürüyorlar. İkinci Ordu Kumandanı diyor ki, ‘Orduevine hücum olmadı, olsaydı ellerini kırardım!’ Askerler Orduevinin önünde nöbete geçiyorlar. Ama öteki yerler yıkılıyor. Lion Klüpte, masonlar toplanmış. Konya'nın kardeş şehri adına açılan Torrance gazinosu yıkılıyor. Oradan Karayolları parkına geçiliyor. İşler sona ermek üzeredir. Polis ve asker hafif tertip harekete geçiyor. Gece yarısı bulunca, sakinlerinin çoğunluğu öğretmen olan Selçukevler'e yürüyorlar. Öğretmenler önceden tedbir almış. Askerler de yolu tutmuş. Pek dalıp giremiyorlar gece yarısı mahalleye. Genelevlere gidiyorlar.” (TÖS Gazetesi, Sayı 12, 5.8.1968)

BOLVADİN SALDIRISI VE DİĞER SALDIRILAR

Afyonkarahisar'a bağlı Bolvadin'de 10 Ekim Perşembe günü, akşama doğru, çoğunluğu 10-15 yaşında çocuklar olan 700-800 kişilik bir kalabalık TÖS lokalini basıp camlarını kırdı. Bu arada, tertibi hazırlayan ve halkı kışkırtan A.P. Belediye Başkanının kardeşleri olan Komünizmle Mücadele Derneği üyeleri ile Milliyetçi Öğretmenler Derneği mensubu olan tahrikçiler yakaladıkları beş öğretmeni dövdü, bunlardan 24 yıllık bir öğretmen olan Süleyman Güvenir'i ağır bir şekilde yaraladı. Bu kanlı gösteri Adliye ve Kaymakamlık önünde meydana geldiği halde, sorumlu yönetim ve yargı elemanları suçluları kovuşturmadı, olaya seyirci kaldılar. Belediyede ek görevli olan hükümet tabibi ise, suçüstünden suçluları kurtarmak için komalık hale gelen öğretmeni, rapor vermediği gibi, hastaneye de yatırmadı.

TÖS Merkez Yürütme Kurulu, haberi aldığı Cuma akşamı, olayı yerinde izleme kararı aldı ve Cumartesi sabahı erken saatlerde avukatlarla birlikte Bolvadin'e vardı. Kaymakam ve Savcıya kanun ve görevlerini hatırlatan Yürütme Kurulu üyeleri resmi yollardan yaralı öğretmeni hastanenin doktoruna muayene ettirdiler, gerekli işlemlerin yapılmasına öncülük ettiler.

Aynı gün de lokalin camları takılarak açılmış, toplanan öğretmenlerle, İkinci Başkan Dursun Akçam bir konuşma yaptı. Bu dayanışma toplantısında olayı protesto eden telgraflar okundu, devrimci öğretmenlerin yılmadan, korkmadan, halkı uyandırma, cehalet ve gericilikle mücadele görevlerine devam edecekleri açıklandı.

Yürütme Kurulu üyeleri ile konuşan halktan kimseler, çoluk çocuğa yaptırılan bu biçim taşkınlıklardan üzüntü duyduklarını açıkladılar ve elebaşları hakkında geniş bilgi verdiler. (*TÖS Gazetesi*, Sayı 41, 20.10.1969)

TÖS Düzce Şubesi 12 Ekim 1968 günü bir sanat şöleni düzenledi. Bu şölen İlim Yayma Cemiyeti, Komünizmle Mücadele Derneği ve Milliyetçi Öğretmenler Birliği tarafından beraberce basıldı. Bu üç örgüt bazı yoksul vatandaşlara akşam yemeği yedirdikten sonra Halk Eğitim Merkezi'nde onlara talimat vererek Belediye bahçesi salonundaki şölene saldırttı. Salonun camları kırıldı. Toplantının orta yerinde yeşil takkeli ve çember sakallı bir kişi kürsüde konuşan TÖS İkinci Başkanı'na saldırdı. Aynı anda da toplantı salonu dışarıdan taşlanmaya başlandı. Salona saldıranlar "Bunlar Allah'a küfür için toplanıyorlar," "Allah'a sövdürmeyeceğiz," "Dini bütün olan arkamızdan gelsin" diye bağırıyordu. Polis saldırıları durduramadı. Olaya jandarma müdahale etti. Bazı öğretmenler dövüldü. (*TÖS*,1969;36)

Elazığ'da da TÖS Şubesi'ne bir saldırı düzenlendi. TÖS'ün 1969 Genel Kurulu'na sunulan *Çalışma Raporu*'na göre, *Elazığ*'da eski öğretmenler derneği Türk Hava Kurumu'nun binasında kiracı olarak faaliyet gösteriyordu. TÖS Şubesi kurulunca, bu bina TÖS'e devredildi. Ancak Türk Hava Kurumu'nun bir petrol istasyonu işleticisi olan başkanı, bir gece yarısı binayı yıktırdı. (*TÖS*,1969;140)

Gericiler, Malatya'da Turan Emeksiz Lisesi Edebiyat Öğretmeninin erkeklik organını 18 Ocak 1969 tarihinde kestiler. Saldırının nedeni, öğretmenin Nurcular ve Saidi Nursi aleyhinde yaptığı konuşmaları. (*Aksoy*,1975;640-642)

Antakya'da Öğretmen Okulu'nda çalışmakta olan TÖS üyesi Yusuf Esen gericiler tarafından İskenderun'a kaçırıldı ve denize atılmaya çalışıldı. (*Aksoy*,1975;643)

BİRECİK SALDIRISI

Fakir Baykurt'a 15 Ekim 1968 günü Birecik'te yapılan saldırı da önemliydi.

Fakir Baykurt Birecik'te Ceylan Sineması'nda bir konuşma yapacaktı. Ancak sinema salonu, büyük çoğunluğu İmam Hatip Okulu öğrencileri tarafından doldurulmuştu ve sürekli olarak "komünistler Moskova'ya" diye bağırıyordu, yaklaşık 40 kadar TÖS üyesini yuhluyorlardı. Kürsüye önce belediye başkanı çıktı ve öğrencileri kışkırtıcı bir konuşma yaptı. Ardından öğrenciler salondan çıkarıldı. Fakir Baykurt kısa bir konuşma yaptıktan sonra sinemanın dışarısına çıktığında saldırı başladı.

Fakir Baykurt, *TÖS Gazetesi*'nin 5 Kasım 1969 tarihli sayısında "Başımıza Taş" başlıklı yazısında bu saldırıyı şöyle anlatıyordu: "Köy sahibi bir ağanın köy sahibi olan oğlu din dersi ve edebiyat öğretmenin, 'Müseccel' (!) bir komünist gelmiş, bir gavur gelmiş, sinemada halkı toplayıp aşı yapacakmış, gidin konuşurmayın, vurun,' diye ayarttığı lise öğrencileri, Ceylan Sineması'na toplanıp konuşmamı engellediler. Başına kerpiç ve taş attılar kafamdan kan akıttılar." (*TÖS Gazetesi*, Sayı 18, 5.11.1969)

Fakir Baykurt yaşadıklarını yıllar sonra yayımlanan anılarında da şöyle anlatmaktadır:

"Taş, tuğla, kerpiç parçaları. Savuruyorlar. Dolu gibi yağıyor başımıza. (...) Sırtıma, belime, başıma kaç tuğla, kaç kerpiç parçası, taş yedim bilmiyorum. Kimi bir tekme savurup geçiyor. Tam kuyruk sokumum üstüne geliyor tekmeler. Çok acı duyuyorum. Çok mahçup oluyorum. Ben kaçamıyorum, onlar koşuyor. Vuran biraz geri gidip sırayı öbürüne veriyor. (...) Başıma yeniden bir taş, sonra bir tuğla geldi. Yıkıldım. Korumaya çalışan polis bir iki daha yiyeyim diye kolunu kaldırdı." (*Baykurt*,2000;186-7)

TÖS Gazetesi bu saldırıyı şöyle verdi:

“F.Baykurt’a Birecik’te Yobazlar Saldırdı. Genel Başkanımız Fakir Baykurt’un Birecik Ceylan sinemasında verdiği konferanstan çıkarken taşlattılar. 37 yıl önce Kubilay’ın kanını yalayan kuzgunlar, son günlerde öğretmenlere saldırmaktadır. Bir siyasi ekibin kuklası olan şeriat, hilâfet, din, milliyet, mukaddesat tellâlları, tüm azgınlıklarına ve güvendikleri saklı ustalarına rağmen öğretmeni, devrimleri ve Anayasa ülküsünü halka iletmekten alıkoymamayacaklardır. Bu şaşkın ve derviş bozuntularına hatırlatırız ki, kendilerine göz kırpan egemen sınıfa dayansalar da, bir gün halka hesap verecekler ve Menemen kuduzlarının akıbetine uğrayacaklardır. Kandırıp robot gibi kullandıkları zavallı insanlar ve masum çocuklar aydınlığa ulaşıp gerçekleri öğrenince hain kılavuzlarının cezasını kendi elleriyle vereceklerdir. O zaman öğretmene el kaldırtanların memleketi felakete sürüklediği görülecek, lâkin korkulur ki iş işten geçmiş olacaktır.” (TÖS Gazetesi, Sayı 17, 20.10.1968)

BOĞAZLIYAN SALDIRISI

1969 yılı Temmuz ayında Yozgat Boğazlıyan’da olaylar yaşandı.

Ankara Tiyatrosu, Boğazlıyan TÖS Şubesi yönetimiyle anlaşarak, 6 Temmuz 1969 günü “Sarayda Bir Soyтары” oyununu sahnelemek üzere kente geldi. Gereken izinler alındı. Ancak bazı çevreler bu oyunda komünizm propagandası yapıldığı iddiasını yaydılar ve halkı kışkırttılar.

Oyun kapalı sinema salonunda oynayacaktı. Ancak sinemanın önünde büyük bir halk kitlesi birikti ve saat 20.00 civarında halk sinemaya taş ve sopalarla saldırdı. Bir süre sonra jandarma yetişti; ancak halk jandarmayı da taş yağmuruna tuttu. Bazı jandarmalar yaralandı. Halkı yatıştırmak için konuşma yapan savcıyı da yuhaladılar. Bu arada TÖS’lü öğretmenlerin ve solcu avukatların evleri, TÖS şubesinin bulunduğu binaların cam ve kapıları kırıldı. (*İmece Dergisi*, Ocak 1970, s.29-30)

SALDIRILARA KARŞI ÖNLEMLER

Deneyimli öğretmen örgütçüsü İ.Safa Güner, *TÖS Gazetesi*’nin 5 Ağustos 1969 tarihli sayısında, bu saldırıdan çıkarılması gereken dersleri, “TÖS Yeni Bir Çalışma Yolu Tutmalıdır” başlıklı yazısında şöyle özetliyordu:

“Bu durumda öğretmenler için, özellikle TÖS için yeni bir çalışma aşamasına geçmek şarttır. Kayseri’de iki buçuk soysuz binlerce insanı üstümüze saldırtmak için en cibiliyetsiz eylemlerle en ahlaksız yollara başvurmuş ve iğrenç emellerine erişmişlerdir. Hiçbir zaman onların metodlarını kullanmayı salık vermem; lâkin halktan kopuk olduğumuzu, savaşımızda yardımcısız bulunduğumuzu kabul etmeliyiz. Bu gerçeği göremezsek doğru bir çalışma yolu bulamayız. Sadece iç yapımızla uğraşmak ve örgütlenme sınırları içinde çaba harcamak yetersizdir. Artık yan güçler bulmak, ülkümüzü halk yığınlarına, öteki örgütlere tanıtmak ve benimsetmek için çalışmalıyız. Bu amaçla:

“a- Çevremizdeki memur ve işçi sendikaları ile sıkı ilişki kurmalı ve ortak eylemlere girişmelidir.

“b- Meslektaşları örgüt dışı kalma uykusundan uyarmalıdır.

“c- Kendi iş alanımızda değişik ve perakende örgütçülüğün sadece yetersiz olmakla kalmayıp zararlı olduğunu bilmeli ve bildirmelidir.

“ç- Başımızı oyun masasından kaldırmalı, elimizi iskambil’den çekmeliyiz.

“d- Görev yörenizde halkla dertleşmeye zaman ayırmalı; sık sık ve isimli olarak onları lokallerimize çağırıp sohbetlerimize katmalıyız.

“e- TÖS’ün eğitim el kitaplarını okumalı ve okutmalıyız.

“f- Düzenlenecek konferans, açık oturum, forum ve seminerlere yanımızda birer memur, işçi, esnaf, köylü getirmeyi adet haline getirmeliyiz.

“Böylece halkı tanımalı, kendimizi halka tanıtmalıdır. O zaman ‘Öğretmenler camilere dinamit atmış’ yalanının peşine takılan Cemmi Gafıl-aldatılmış topluluk bulunmaz.” (TÖS Gazetesi, Sayı 36, 5.8.1969)

TÖS'e ve TÖS üyelerine saldırılar 1970 yılında artarak devam etti. Bu dönemde ülkenin her yerinde yerel örgütleri bulunan Cumhuriyet Halk Partisi'nden, TÖS'ü koruma konusunda ciddi herhangi bir girişim gelmedi.

1970'li yılların ikinci yarısında ilerici/devrimci güçlerle mücadeleye giren ve saldırılar düzenleyen, ağırlıklı olarak ülkücü hareketi. 1966-1971 döneminde ise saldırıları düzenleyenler, halkı inanç temelinde harekete geçiren yerel güçlerdi ve büyük olasılıkla da devlet içindeki gizli yapılanmaydı. Bu gizli yapılanmanın unsurları bazen bir siyasi partinin yöneticisi, bazen bir esnaf, bazen imam veya öğretmendi.

KARAMAN SALDIRISI

23 Nisan 1970 günü Karaman'da da bir saldırı yaşandı.

TÖS Gazetesi'nin 1 Mayıs 1970 tarihli sayısında Karaman'daki saldırı şu şekilde anlatılıyordu:

"Gerici yobazların Karaman'daki uçları önceden yaptıkları tertip ve hazırlıklar ile 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı törenlerini baltalamak istediler.

"Özü itibariyle şeriat düzeni özlemcisi ve onların destekleyicisi olan bu Ortaçağ düşüncesinin temsilcileri, Milliyetçi Öğretmenler Birliği, İlim Yayma Cemiyeti ve benzeri örgütlerde yuvalanmışlardır. İktidar partisinin çıkarıcıları ve yeni türeyen Millî Nizam Partisi, olayları örgütleyici olarak sahne gerisinde rol oynamışlardır.

"Yağmur duası yapmak bahanesi ile halkın en nazik ve en asil duygularını istismar ederek 15 bine yakın köylü, işçi, esnaf vatandaşı mezarlık semtinde toplayan bu kara kafalı mürteciler, halkı töreni basmaya sevketmeyi başaramadılar. Korkunç emellerinin gerçekleşmesi için bahane bulmak üzere devrimci ve Atatürkçü öğretmenlere saldırmayı uygun gördüler. Bu plânı uygulamak üzere lise öğretmenleri Celalettin Özveri ile Mustafa Güleroglu'na sataştılar. Bu işle görevlendirilen başıboş bir iki serseri Celalettin Özveri'ye söverek görevini yaptı. Bu küfür ve sataşma öğretmenlerin sabırlı davranışları ile bir olaya dönüşmeyebilirdi. Ne var ki, olayın yaratıcıları plânın uygulanması için yakaladıkları fırsatı kaçırmadan halkı kışkırttılar. Öğretmenleri dövdüler. Kaymakamlık jipi ile öğretmenlerin Adliyeye sığınmaları üzerine kalabalık Adliyeyi sardı. Öğretmenler yine Kaymakam jipi ile Konya'ya kaçırılmak suretiyle ölümden kurtarıldılar." (TÖS Gazetesi, Sayı 53, 1.5.1970)

Fakir Baykurt, *TÖS Gazetesi*'nin 15 Mayıs 1970 tarihli sayısında yer alan yazısında şunları yazıyordu: "Karaman'da AP'li komandolar, halkın kutsal din duygularını sömürerek, 'Yağmur yağmıyor, bunun sebebi Allahsız öğretmenlerdir, yürüyün!' diyor; yürütüyorlar yağmur duasına çıkmış zavallı halkı. Nereye? Halkın öz çıkarları için savaşılan devrimci öğretmenlerin üzerine." (*TÖS Gazetesi*, Sayı 54, 15.5.1970)

Saldırıları çeşitli biçimlerde devam etti.

İSLAHİYE SALDIRISI

TÖS Gaziantep İslâhiye Şubesi 14 Haziran 1970 tarihinde bölgesel nitelikte bir seminer düzenledi. Seminere TÖS Genel Merkezi'nden konuşmacı olarak Fakir Baykurt, Prof.Bahri Savcı ve Muzaffer Sayar katılacaktı.

Düzenlenen semineri baltalamak isteyen gerici çevreler, 13 Haziran günü Dervişkiye Camiinde toplanarak, 'Yarın burada solcular toplanıp komünizm propagandası yapacaklar. Düşmanımız Rusya'yı övecekler, dostumuz Amerika'ya sövecekler' diye halkı tahrik ettiler. Ayrıca bir de şehir hoparlörlü araba dolaştırarak 'Yarınki cihada gelin' çağrısında bulundular. Olaylar bir anda TÖS Genel Başkanı Fakir Baykurt'un görev yeri Fevzipaşa'da duyuldu ve seminerin yapılmasını isteyen Fevzipaşalılar minibüslerle İslâhiye'ye geldiler. Ancak seminere karşı olan grup da 500 kişi kadar oldu ve Dervişkiye Camii önünde toplanarak TÖS'lü öğretmenler ve Fevzipaşalılara zaman zaman tecavüze yeltendiler. Kaymakamlıktan, semineri baltalamaya çalışanların tesirsiz hale getirilmesi ve çıkacak olaylardan onların sorumlu tutulması için tedbir alması istendi. 'Tedbirler alınmıştır. Toplantıyı kimse engelleyemez' diyen Kaymakam Nizamettin Güven'e, TÖS yetkilileri, 'Kayseri Valisi de aynı şekilde tedbir alındığını söyledi, fakat çıkan olayları önleyemedi ve devleti 300 bin lira zarara soktu'

karşılığını verdiler. Tahrikçi olarak tespit edilen kişiler hakkında ilçe savcılığına şikâyetle bulunuldu. (TÖS Gazetesi, Sayı 57, 1.7.1970)

TÖS bu saldırılar karşısında gerilemedi.

TÖS Gazetesi'nin 1 Temmuz 1970 tarihli sayısında Dursun Akçam'ın "Güçleri Yetmeyecektir" başlıklı başyazısı bu kararlılığı gösteriyordu:

"Kınık, Elbistan'dan sonra Yozgat'ta Ersin Çelik, Şükrü İliş, Kemal Gözüyaşlı adıyla üç üyemiz dövüldü. İslâhiye'de seminer yaptırmak istemediler öğretmenlere. Din Görevlileri Cemiyeti, Komünizmle Mücadele Derneği, Genç Ülkücüler Derneği (Komandolar) Yozgat'ta 'Komünizmi Telin' mitingi yaptılar. Bu mitingde TÖS Şubesine, Öğretmenler Lokaline saldıracaklarını öğrendiğimizden arkadaşlarımızı saldırı karşısında korumak amacı ile Ankara'dan, Çorum'dan, Boğazlıyan'dan otobüslerle öğretmenler Yozgat'a gönderildi.

"Hükûmete güvenimiz yoktur. Kendimizi kendimiz savunacağız. Gerekirse bundan böyle halkımızı da bu saldırılara karşı öğretmenlerini korumaya çağıracağız. Ülkemizi bir ekonomik iflâsın ve anarşinin eşliğine getiren işbirlikçi iktidar, devrimci, Atatürkçü her davranışı kaba kuvvetle boğmayı, temel bir politika edinmiştir. Çözümlemekte yetersiz oldukları ekonomik sorunları küllemek isteyenler, düzmece faşizm provalarının gölgesine sığınmak istemektedirler.

"Hükûmetin otoritesi kalmamıştır. Yurttaşların can güvenliği, mesken dokunulmazlığı her zaman tehlikededir. Gün öğle zamanı, büyük kentlerin ortasında modern eşkıyalık kol gezmektedir.

"Saldırıların hedef tahtası, öğretmenler seçilmiştir. Çünkü bu iktidar aydınlıktan korkmaktadır. Çünkü bu iktidar iktidarlığını halkın yoksulluğuna, bağına borçludur. Açık ablukası, kıyım işlemleri yetmedi, şimdi de kaba kuvvete bel bağladılar. Bir ay içinde yüz öğretmen ölesiye dövüldü. Kimileri komaya sokuldu. Saldırganlar ellerini, kollarını sallayarak dolaşıyorlar. Başvurmadık yer kalmadı. Sorumlularda bir suskunluk, bir aldırmaçlık.

"Saldırganlara açıktan açığa sahip çıkan bir de siyasi parti türemiştir. Bu partinin Trabzon il başkanı, Trabzon TÖS Şubesi'ne tel çekerek öğretmenleri açıkça tehdit etmiştir.

"Emperyalizmin istediği çizgide, işbirlikçilerin bir maşa olarak kullandıkları kandırılmış bu zavallı saldırganların adına, kimi kez halk demektedirler. Saldırlara da 'Komünizme karşı halkın galeyanı' adını vermektedirler. Halkımızın bu şaşkınlarla ilgisi yoktur. Halkımız öğretmenine saygılıdır, hele öğretmene karşı gelmek, ona el kaldırmak Türk halkının geleneğinde yoktur. Eğer öğretmenler de gerçek halkımızı yanına alır, bu çapulculara karşı çıkarsa onları analarından doğduğuna pişman ederler.

"BİR UYARI:

"Ama öğretmenler, yoldan çıkarılmış ve kimlerin olduklarını bilmeyen bu zavallı kişileri de aydınlatmak ister. Ve onlara derler ki 'vaz geçin bu sevdadan, sizi aldatıyorlar. Sizi kendi çıkarları yolunda kullanıyorlar. Sizi öğretmenlerin üstüne kışkırtanlar, perde arkasında yurdumuzun zenginliklerini yabancılarla paylaşmanın hesabı içindedirler. Siz sokak ortasında öğretmenlere saldırırken onlar, milyonlarca banka kredilerinin, arsa spekülasyonlarının tatlı kârlarını sefahat yuvalarında yemekle meşguldürler.

"Siz öğretmenleri dövmekle yurdumuzu emperyalizmin sultasından kurtaramazsınız. Kapitülasyonlar devrine rahmet okutacak ne dış borçları, ne de dış ticaret açığını kapatamazsınız. Hele yurdumuzdaki vurgunu, sömürüyü hiç önleyemezsiniz. Ne işsizliği kaldırabilirsiniz, ne de halkımızın yoksulluğuna bir çözüm getirebilirsiniz. Nüfusun % 60'ını alfabetik, 13.000 köyü okulsuz bırakan öğretmenler mi? Anayasayı uygulamayanlar, yoksul halk çocuklarına öğrenim kapılarını kapayanlar kimler?

"Öğretmenleri dövmeden önce bütün bunları öğrenseniz fena mı olur? Mutlaka dövmeniz gerekiyorsa, onlar sizin efendileriniz, patronlarınızdır. Onlara gücünüz yetmiyor mu? Son olarak bir kez daha kulağımızı çekiyor, aklınızı başınıza toplamanızı istiyoruz.

"BİR SÖZÜMÜZ DAHA:

“Kendileri perde arkasında saklanarak bu suçsuz insanları sokaklara salan işbirlikçiler koalisyonuna da birkaç sözümler var. Artık ipliğiniz pazara çıkmıştır. Saltanatınızı üstüne kurduğunuz kokmuş düzen, sallanmaktadır. Sahnelediğiniz tüm oyunlarla hukuk devleti ilkelerinin ve Anayasanın dışına düşmüşsünüzdür. Anayasa önünde mahkûmsunuz. Ne yaparsanız, hangi yöntemlere başvurursanız bu suçluluktan ne kendinizi kurtarabilirsiniz, ne de ülkemizi soktuğunuz ekonomik çıkmazdan.

“İşten atsanız da, sürgün etseniz de, dövdürseniz de, on binlerce öğretmen bütün yurt düzeyinde köy köy, kent kent tüm sömürü metotlarınızı bir bir halka anlatacaklar ve halkın gerçek iktidarı için devrimci eğitim çalışmalarını sürdürecektir.” (TÖS Gazetesi, Sayı 57, 1.7.1970)

1970 yılında Malatya Darende, Tokat, İzmir Kınık, Yozgat Alaca, Burdur Bucak, Denizli Bekili, Kahramanmaraş Elbistan, Giresun, Adıyaman, Karabük Eskipazar ve Elazığ’da da olaylar yaşandı. (Akgöl, H., *Türkiye Öğretmenler Sendikası 1965-1971 (Kuruluşu, Etkinlikleri, Sorunları)*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Haziran 1981, s.72)

Adıyaman’da 1970 yılı Ağustos ayında Komünizmle Mücadele Mitingi düzenlendi. Miting sırasında TÖS Adıyaman Şube Başkanı Bekir Önder ve Hasan Kavuklu adındaki bir öğretmen öldüresiye dövüldü.

Tokat’ta 16 Eylül 1970 günü üç TÖS üyesi Ülkücüler Derneği’ne bağlı kişilerin sopalı ve demir çubuklu saldırısına uğradı.

Kahramanmaraş Elbistan’da 15 Ağustos 1970 günü AP ve Komünizmle Mücadele Derneği yöneticileri halkı TÖS’lü öğretmenlere karşı kışkırttı ve TÖS Şubesi’ne üç kez saldırı düzenlendi; bazı öğretmenler dövüldü.

Giresun’da TÖS üyesi öğretmenler taciz edildi ve ardından 1 Ağustos 1970 günü ülkücüler Namsel Uslu ve kardeşine saldırdılar.

15 Temmuz 1970 günü Yozgat’ta komünizmi tel’in mitingi düzenlendi. TÖS Şubesi’ne saldırı yapılacağı ihbarı alınınca, Ankara’dan ve Boğazlıyan’dan 90 kadar öğretmen ve genç Yozgat’a geldi. Miting sonrasında göstericiler TÖS Şubesi’ni sardı ve binayı taşa tuttu. Jandarma olaya müdahale etti. Binadakiler askeri araçlarla Alaca’ya götürüldü. Ankara’dan gelen 70 kişi burada kiralanan bir otobüsle Ankara’ya gönderildi. Alaca’dan kalıp Boğazlıyan’a gidecek 22 kişi Alaca halkının saldırısıyla karşı karşıya kaldı. Jandarma olaya müdahale etti. Boğazlıyan’dan gelenler yürüyerek şehri terk etti. Ancak Alacalı bazı kişiler onların arkasından gelerek, etrafa tabancayla ateş açtılar. 22 kişi gece karanlığında kaçtı ve sabaha kadar yürüyerek Yozgat’ın Sorgun ilçesine ulaştı ve oradan Boğazlıyan’a geçti. 22 Ağustos 1970 günü ise TÖS Yozgat Şubesi’nin kongresi için kente gelen TÖS yöneticileri Ankara’ya dönmek için otobüse binmek istediklerinde engellendi. Dursun Akçam ve arkadaşları polis arabalarıyla Sivas yoluna çıkarıldı. Saldırganlar taksiiyle takip etti ve otobüslerin TÖS’lülere almasını saatlerce engelledi. Ancak uzun çabalar sonrasında Ankara’ya giden bir otobüste yer bulunabildi.

1970 yılı başlarında Malatya Darende’de Milliyetçi Öğretmenler Derneği Başkanı Hamza Tektaş, dört TÖS’lü öğretmenle tartıştı. Ardından okulun bitişiğindeki camiye giderek, “Komünistler Kur’anı yırtıp yerlerde çiğniyorlar; seyirci mi kalacaksınız!” diyerek halkı kışkırttı ve 300-400 kişilik bir halk topluluğu, müdürü ve üç öğretmeni dövdüler. Olaylar ertesi gün de devam etti. Hamza Tektaş’ı omuzlarına alan grup, Milli Eğitim Müdürünü ve Kaymakamı tartakladı.

Denizli’nin Bekilli ilçesinde 24 Ağustos 1970 günü TÖS üyesi beş öğretmen ülkücülerin saldırısına uğradı ve dövüldü.

Çankırı’ya bağlı Eskipazar’da 10 Kasım 1970 günü bir grup, bir vaiz hakkında soruşturma açan Kaymakam’ı protesto etti ve bazı öğretmenlerin evlerini taşladı.

İzmir’in Kınık ilçesine bağlı Yayla Köyü’nde köylüler TÖS üyesi Harun Ateş’i dövdüler ve öldü zannedip bıraktılar.

Gericiler Iğdır Tuzluca’da TÖS üyesi Hüseyin Özyayın’a 27 Ağustos 1970 günü saldırdılar, sağ kulağını kopardılar, dövdüler.

Burdur'a bağlı Bucak'ta gericiiler 24 Temmuz 1970 günü TÖS üyesi iki öğretmene saldırdılar ve dövdüler. (Aksoy,1975;608-640)

MİLLİ GÜVENLİK KURULU'NA TÖS MUHTIRASI

15 Ağustos 1970 günü Elbistan'da TÖS'e ve öğretmenlere yönelik saldırıdan sonra TÖS Genel Başkan Yardımcısı Dursun Akçam, o tarihe kadar yapılan uyarıları dikkate almayan sorumluları uyarmaları için 18 Ağustos 1970 tarihinde Milli Güvenlik Kurulu'nun asker üyelerine bir muhtıra ile başvurdu. Bu yazı ayrıca Cumhurbaşkanı'na, Başbakan'a, Milli Eğitim Bakanı'na, Büyük Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu başkanlarına da gönderildi. Muhtıra metni şöyleydi:

“Bugün Türkiye’de öğretmenler, tarihin hiçbir döneminde, belki de dünyanın hiçbir ülkesinde eşine rastlanmayan akıl almaz bir baskının ve zulmün altındadırlar. Olayları burada sıralamak fazlalık olur. Geçim sıkıntısı, kıyım işlemleri bir yana, gün geçmez ki, yurdun çeşitli bölgelerinden bir saldırı haberi gelmesin. Öğretmenlerin Lokalleri dinamitlenir, tahrip edilir, evleri basılır, gün öğle zamanı yolları kesilerek taşla, sopayla, bıçakla canlarına kastedilir. Bütün bunlar önemsiz olaylar sayılmaya başlamıştır.

“Son olarak, 15 Ağustos 1970 Cumartesi günü Elbistan’da miting yapanlardan bir grup çapulcu, yine TÖS Lokalini basarak orada oturmakta olan öğretmenleri ağır şekilde dövmüşlerdir. TÖS Şube Başkanı Ali Gözükara koma halinde hastaneye kaldırılmıştır.

“Öteki olaylarda olduğu gibi bu olayın suçluları da ellerini kollarını sallayarak dolaşmaktadırlar. Valiler görevlerini yapmıyor, kaymakamlar ses çıkarmıyor, güvenlik kuvvetleri olaylara seyirci kalıyor, hatta saldırganlardan yana bir tavır takınıyorlar.

“Bu konuda hükümete yaptığımız çeşitli uyarılar da hiç bir sonuç vermemiştir. Bakanlığın ve idarenin öğretmenler üstündeki haksız tasarrufları ve kıyım işlemleri saldırı olaylarına paralel olarak hızlandırılmıştır.

“Öğretmenler, her yönden tam bir güvensizlik içindedirler. Hukuk devleti ilkeleri, Anayasamızın 14. ve 16. maddelerindeki kişi dokunulmazlığı ve hürriyeti, konut dokunulmazlığı ve güvenliği havada kalmıştır. Zorbalık kol gezmektedir.

“İşlenen bunca facialar karşısında öğretmenler nice bir sabredeceklerdir. Artık bıçak kemiğe dayanmıştır. Onlar da halkı örgütlesin, karşı saldırıya mı geçsinler? Canlarına kastedenlere sopayla, silâhla mı karşı dursunlar? Biz hâlâ öğretmenin en büyük silâhının devrimci inançları, müspet bilim yolu ve kitapları, kalemleri olduğuna inanıyoruz.

“Varsa öğretmenlerin suçu, bu ülkenin savcısı vardır, yargıcı vardır, yürürlükte olan yasası vardır. Bakanlığın ve idarenin haksız işlemleri de dahil bugüne kadar adalete intikal eden olaylarda hep öğretmenler haklı çıkmış, uğradıkları haksızlıklar bağımsız mahkeme kararları ile tescil edilmiştir.

“Öyle ise nedir öğretmenin suçu? Anayasayı ve Atatürk devrimlerini savunmak, halkın uyanması ve aydınlanması yolunda devrimci bir tavır takınmak! Anayasa ve devrim düşmanları bu yüzden öğretmenleri boy hedefi seçmiştir. Cumhuriyetin temel ilkelerini, Atatürk devrimlerini savunanları bir kaşık suda boğmak ve kendi gizli emellerini uygulama alanına çıkarmak amacı ile yurt çapında sahnelenen bu gerici, faşist oyunlara bir son verilmelidir.

“Öğretmene inen her yumruk, gerçekte Atatürk devrimlerinin başına inmekte; öğretmene saplanan her bıçak, halktan ve bağımsızlıktan yana Anayasamızın boğruüne saplanmaktadır. Bıçaklar, yumruklar, dinamitler, kıyımlar, sürgünler arttıkça karanlığın gücü de artmaktadır.

“Kimlerin aracı olduklarını bilmeyen bu organize faşist çetelerin gerçekte halkımızla hiçbir ilgisi yoktur. Halkımız öğretmenine saygılıdır. Çocuğunu teslim ederken büyük bir güven içinde, ‘eti senin, kemiği benim!’ diyen halkımız, öğretmene el kaldırmaz, hele onu dövmek gibi aşağılık bir davranışı nefretle karşılar.

“12 bin köyü okulsuz, 2 milyon çocuğu alfabetik, 20 milyon insanı okumasız, yazmasız bir ülkede eldeki öğretmenlerin de dövülmesi, kıyılması keyfi gerekçelerle memuriyetten uzaklaştırılması, benzeri görülmeyen yüz karası manzardır, halkımıza yöneltilen büyük bir ihanet örneğidir.

“Bugünkü zor hayat koşulları içinde, 500-600 lira aylıkla, açlık çilesi dolduran öğretmenlerin meslek onurları zati ayaklar altına alınmıştır. Bu ekonomik sefaletin üstünde yoğunlaştırılan türlü baskılar ve kıyım işlemleri yetmezmiş gibi bir de kaba saldırılarla iyice ezilmek istenmekte ve meslekten uzaklaştırılmaya zorlanmaktadır. Varılmak istenen amaca da böylece adım adım yaklaşılmaktadır. Yalnız Almanya’ya işçi olarak giden öğretmenlerin sayısı 5 binin üstüne çıkmıştır. 10 bine yakını da sıra beklemektedir. Okulsuz, öğretmensiz karanlığın kucağına itilen yoksul halkımız çocukları, yurdumuzu bir örümcek ağı gibi saran Kuran kurslarında morfinlenmekte, hilâfet özlemcilerinin safında birer devrim düşmanı olarak örgütlenmektedirler.

“Bu ülkede silâh ordusu ile kalem ordusunun ortak devrimci bir geleneği vardır. Atatürk devrimlerine, 27 Mayıs Anayasasına bağlı olduklarına kuşkusuz inandığımız Milli Güvenlik Kurulu Sayın Asker Üyelerinin bu ters gidişe daha fazla seyirci kalamayacaklarına, sorumluları gerekli şekilde uyaracaklarına olan güvenimizi belirtir, saygılarımı sunarım.” (TÖS Gazetesi, Sayı 61, 1.9.1970)

KULA SALDIRISI

Kula’nın bir köyünde 24 Ocak 1971 gecesi yaşananlar da öğretmenlerin yaşadıkları zorlukları yansıtmaktadır: “Öğretmenlere yapılan saldırıların en çirkinini 24 Ocak 1971 gecesi Kula’nın Börtlüce köyünde meydana geldi. Okul müdürü Hüseyin Ergün, üzerine katran dökülerek ve boynuna yular geçirilerek, geceleyin köy sokaklarında dolaştırıldı, dövüldü ve öldü sanılarak köye yakın bir yere bırakıldı. Köylüler tarafından bulunarak traktörle Kula’ya getirilen öğretmen Hüseyin Ergün komadan zor çıktı. Öğretmen, alınan ifadesinde, ‘tek suçum TÖS üyesi olmamdır!’ dedi. Olaydan sonra muhtar Yusuf Ceyhan, bekçi Mehmet Kaya ve köylülerden Ahmet Ceyhan, Osman Ural ve Hikmet Öztürk tutuklandılar.” (TÖS Gazetesi, Sayı 71, 1.2.1971) TÖS, bu saldırıyı protesto etmek amacıyla Kula’da bir miting düzenledi. TÖS İzmir Şubesi Başkanı A.Nazmi Erdem’in yönettiği mitinge, TÖS’ün Ege Bölgesi’ndeki şubelerinin temsilcileri ve halktan yaklaşık 5.000 kişi katıldı. “Miting boyunca devrimci sloganlar bağırıldı. İzmir’den gelen Dev-Genç üyelerinin geniş emniyet tedbirleri aldığı mitingde İkinci Başkanımız Dursun Akçam siyasal iktidarı eleştirerek emperyalizm ve işbirlikçilerinin Türkiye’deki oyunlarını anlatmıştır.” (TÖS Gazetesi, Sayı 72, 15.2.1971)

ADAPAZARI SALDIRISI

Bu saldırılardan en önemlilerinden biri 31 Ocak 1971 günü Adapazarı’nda TÖS şubesi tarafından düzenlenen mitinge yapılan saldırıydı.

TÖS Gazetesi’nin 15 Şubat 1971 tarihli sayısında bu saldırı şu şekilde anlatılıyordu:

“Kandırılmış Yurttaşlar Saldırdı.

“Adapazarı ilinin Geyve ilçesine bağlı Alifuatpaşa Bucağı Ortaokulu Müdürü Yakup Zeki’nin dövülmesi olayı üzerine Adapazarı TÖS şubesi tarafından, yurt çapındaki öğretmenlere saldırı olaylarını protesto amacıyla, 31 Ocak 1971 Pazar günü saat 13.30’da, Gümrükönü Meydanında bir miting düzenlenmiştir. Marmara Bölgesinden 2000’in üstünde öğretmen, ellerinde çeşitli dövizlerle Adapazarı’na sabahın erken saatlerinden başlayarak gelmeğe başladılar. Şehre bir canlılık gelmişti.

“Öğretmenler saat 13.00’e doğru gruplar halinde, TÖS lokali önünden alana doğru yürüdü. Alan bir mahşer yerini andırıyordu. 3000’i aşan bir seyirci topluluğu vardı. Henüz gruplar alanda yerlerini almamışlardı ki kalabalığın içinden bir grup: ‘Müslüman Türkiye!’, ‘Komünistler Moskovaya!’ sözleriyle tempo tutmaya başladı. Buna öğretmenler safından ‘Bağımsız Türkiye!’ sloganıyla karşılık verildi.

“Aradan bir dakika geçmemişti. Önceden hazırlanmış çivili sopalarıyla elli altmış kişilik bir grup: ‘Vurun komünistlere!’ diye saldırdılar. Elleri boş olan öğretmenler kaçıştı. Pankart taşıyanlar kendilerini savundu. Kısa süren bir kargaşalıktan sonra, beşi öğretmen yedi kişinin yaralandığı anlaşıldı. Bunlardan biri ve en kahramanca dövüşeni Ömer Yüce hastanede, içlerinde, genel merkez avukatı Cemal Başbay, Geyve öğretmenlerinde Şükrü Özcan’ın da bulunduğu öteki kişiler ayakta tedavi edildiler. Onaltı kişi gözaltına alındı. Ortalık sakinleşince miting programı uygulanmaya başladı. Konuşmalar normal bir biçimde sürerken bir süre sonra yeniden kıpırdanmalar, bağrıışmalar başladı. Birkaç kabadayı ellerinde bıçaklarıyla bir saldırı denemesi daha yapmak istediler. Bu kez

sökmedi. Öğretmenler, DEV-GENÇ'li öğrenciler ve işçiler karşı koydular. Polis saldırganları yakalayıp gözaltına aldı.

“Miting, alanın güvenliği kalmadığı için 15.30'da sonuçlandırıldı. Polis topluca çelenk konmasına karşı çıktı. Daha önceki olaylarda da saldırganları çember içine alıyor, fakat sabote etmelerine engel olmuyordu. İlk saldırı sırasında da daha çok öğretmenlerin elindeki pankartları toplamakla ilgilendi.

“Saldıran grubun göze batan iki militanı vardı. Birisi MNP'si il sekreteri kömürcü Musa adında biri, ötekisi ise M.Kemal İlkokulu Müdür Yardımcısı Aydın. Milliyetçi Öğretmenler Derneği yöneticisi olan bu meslektaş yöneticiliğe atanmasının minnet borcunu böylece ödemiş oluyordu. Kalabalığı teşkil edenler ise vagon fabrikası işçileri ve imam hatip okulu öğrencileriydi.

“Tutuklananlar arasında vagon fabrikası işçilerinden birinin sorgu sırasında söyledikleri, saldırının geldiği yönü ve nedenini aydınlatması bakımından ilginçtir.

“-Neden saldırdın?

“-Onlar komünist de onun için saldırdım.

“-Bu miting yapan öğretmenler komünist mi?

“-Hayır, komünist TÖS'tür, ben onlara vurdum.

“Aynı kişinin üstü arandığında, cebinde 135.000 TL bulunmuştur. Adam paranın kendisine ait olduğunu, hiç bir yerden almadığını ifade etmiştir. Bir vagon fabrikası işçisi sabahleyin evinden çıkıp işine giderken kendisinin olan bu kadar çok parayı da yanına alıyor!

“Olaylar yorum istemez.” (TÖS Gazetesi, Sayı 72, 15.2.1971)

TÖS Adapazarı Şubesi Başkanı Mükremin Tekin de olayları şöyle anlatıyordu:

“Günlerden beri yaptığımız hazırlık bitmişti. Saat 13.30'da Atatürk Bulvarında miting yapacaktık. Öğretmen dövmeleri, lokallere atılan patlayıcı maddeleri, gençliğe yapılan insanlık dışı hareketleri, devrimci profesörlere yöneltilen tertipleri bu mitingle protesto edecektik.

“Mitingimize Marmara Bölgesindeki tüm TÖS'lü öğretmenler çağrılmıştı. Yayınlamış olduğumuz bildirimlerle ve belediye hoparlöründe yaptığımız duyuru ile miting kamuoyuna da iyice mal edilmişti. Konu üzerinde ayrıca mahalli basın fazlasıyla durmuştu.

“YOBAZ SALDIRIYOR

“Saat 13.30'a geliyordu. Miting başlamak üzereydi. Atatürk Bulvarı Marmara Bölgesinden gelmiş olan öğretmenlerle dolmuş bir vaziyette idi. Ayrıca halk da bulvarı doldurmuştu. Daha açış konuşması yapılmamıştı. Bir ara kürsünün sağ tarafına bir topluluk yaklaştı. Hep bir ağızdan tezahürata başladı. Önce 'Müslüman Türkiye' temposu tuttular. Sonra da 'Komünistler Moskova'ya,' 'Mao'nun piçleri' diye bağırılmaya başladılar.

“Bu adamların mitingi sabote etmek istediklerini anladım. Kürsüye çıktım, kendilerini teskin etmeye çalıştım. Yaptıklarının doğru olmadığını söyledim. Fakat adamlar durmadılar. İyice işi karıştırmaya başladılar. Bir ara ortalık karıştı. Meydan harp sahnesine döndü. Bütün dövizler parçalandı. Yaralananlar oldu. Polis yakaladıklarını karakola götürdü. Meydanda yobazların önceden hazırlamış olup saldırı anında öğretmenlere vurmuş oldukları sopalar görülmüyordu. Keser sapı şeklinde yapılmış olan sopalar daha önceleri görülmüyordu.

“MİTING DEVAM EDİYOR

“Yarım asır önce Yunan kanının akmış olduğu Atatürk Bulvarında şimdi de Atatürk öğretmenlerinin kanı akıyordu. Kanı akıtan bir avuç güruhtu. Şartlandırılmış, aldatılmış zavallı akıl fukaraları kimselerdi.

“Saldırıyı müteakip kısa bir an meydanda sessizlik ve bir kaçışma başladı. İlk hareketin mitingi sabote olduğunu bildiğim için, ben tekrar kürsüye çıktım. Öğretmenlerin ve halkın dağılması için anons ettim. Mitingin açış konuşmasını yaptım. Meydan eskisinden daha çok bir toplulukla doldu.

“Miting boyunca ufak tefek bağırışmalar oldu. ‘itişip kakışmalar’ oldu. Konuşucular konuşmalarını yaptılar. Polis daha çok işe sarıldı. Mitingin yapıldığı yerin 50 m. gerisine askeri birlikler geldi. En son mitingin bitiminde gericiler kürsüye saldırmak istemişlerse de polis duruma hakim oldu. Cop kullandı. Saldırganları dağıttı. Neticede miting amacına ulaştı. Fakat bulvara kan aktı.

“YARALILAR VE TUTUKLULAR

“Olaylar birden bire kamuoyunu etkilemişti. Halktan miting yerinde bile saldırganları dövenlere rastlanıyordu. Radyo haberini müteakip Türkiye’nin pek çok yerlerindeki TÖS şubelerinden ve devrimci kuruluşlardan telefonlar ve telgraflar geliyordu.

“İlk saldırıda yaralanan ve tutuklanan arkadaşlarımız olmuştı. Onları serbest bırakmıyorlardı. Saldırganları karakolun bir kısmında, bizim arkadaşları da ayrı bir kısmında tutuyorlardı. Yaralılar içersinde TÖS Genel Merkezi avukatlarından Cemal Başbay da vardı. Aynı zamanda tutuklu idi. Polis karakolunun soruşturması gece saat bire dek sürmüştü.

“Soruşturmalar bittikten sonra öğretmen arkadaşlarımızın serbest bırakılmalarını istedim. Fakat emniyet müdürü kabul etmedi. Neticede yaralı arkadaşlarımızdan bazılarını Devlet Hastanesine gönderdik. Polis karakolunda sabahı ettik.

“SAVCILIK VE MAHKEME

“Olayların ikinci günü sabah erken savcılığa gönderildik. Polis ve jandarmanın sıkı kontrolü altında savcılıktan çıktık. Saat 15’den sonra mahkemeye girdik. Yobazların ve tutuklu öğretmenlerin dışında mahkeme salonuna kimsenin alınmayışı özellikle dikkati çekiyordu.

“Saldırganları dört tane avukat savunuyordu. Öğretmenleri sadece bir avukat savunuyordu. O da miting sırasında yaralanmış olan TÖS Genel Merkez avukatı Cemal Başbay’dı. Bu avukatlar daha önce merkez karakolundayken yobazların ziyaretlerine gelmişlerdi. Şimdi de bunların savunuculuklarını üzerlerine almışlardı. Avukatın birisi AP’den milletvekili olmaya çalışıyordu. Diğer üçü de Milli Nizam Partiliydiler. Böylece perdenin arkasındakiler ancak şimdi ortaya çıkmıştılar.

“Karakolda ve savcılığa gelirken namaz üstüne namaz kılan müslüman taslakları mahkemede boyuna yalan söylüyorlardı. Ama hakim bunların yalanlarını suratlarına vuruyordu. Sonunda dört tanesini tevkif etti. Ne yazık ki tevkif olanların içersinde bir tane de yüksek okulda okuyan öğrenci vardı. Hem de taa İstanbul’dan gelmişti.

“SONUÇ

“Sakarya’daki öğretmen mitinginde yere kan akmıştı. Bu kan Atatürk’ün öğretmenlerinin kanı idi. Bu kanı akıtanlar yarım asır önce devrim şehidi Kubilay’ın başını tekbir getire getire kesmişlerdi. O zaman başta bulunan Atatürk ‘Menemen’de taş üstünde taş komayın’ diye emir vermişti. Ama ilgililer sadece olaya sebep olan yobazları ipe çekmekle yetinmişlerdi.

“Sakarya’daki olaylar için vali ‘itişme kakışma’ dedi. Ankara’daki büyüklerden ise hiç bir şey duymadık. Belki de ‘oh oldu’ demişlerdir. Ama devrimci kuruluşlardan gelen tellerin sayısı ise yüzleri bulmuştu.” (TÖS Gazetesi, Sayı 73, 1.3.1971)

1971 OCAK-ŞUBAT SALDIRILARI

Öğretmenlere yönelik saldırılar 1971 yılında da sürdü. Fakir Baykurt, 1971 yılında Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı askeri mahkemesinde verdiği ifadede 1971 yılı Ocak ve Şubat aylarında TÖS’e bildirilen saldırı olaylarını şöyle özetliyordu:

1 Ocak 1971: Elazığ’da öğretmen Kemal Güngörmüş’ün evine bomba atıldı.

1 Ocak 1971: Palu’nun Yeniköy’ünde öğretmen Cemile Erdoğan’ın evine saldırıldı. Olayı köy muhtarına bildiren okul müdürü dövüldü; yaralandığı için Palu hastanesinde tedavi altına alındı.

3 Ocak 1971: Sivas’ta öğretmen Numan Kartal’ın evine dinamit atıldı.

4 Ocak 1971: Eskişehir TÖS şube lokaline dinamit atıldı.

5 Ocak 1971: Düzce'nin Beciyörükler köyünde öğretmen Gül Aydın, okulu kapatmasına karşı çıktığı için muhtar Muhittin Gürol tarafından tokatlandı.

16 Ocak 1971: Konya TÖS şube lokaline dinamit atıldı.

17 Ocak 1971: Yunak ilçesi köylerinde üç bayan öğretmene saldırıldı.

23 Ocak 1971: Keskin TÖS şubesinde eşyalar parçalandı.

24 Ocak 1971: Kula'nın Börklüce köyünde öğretmen Hüseyin Ergün'ün üstüne katran döküldü, başına yular takıldı, geceleyin sokaklarda dolaştırıldı, yerlerde sürüklendi ve öldü sanılarak bir hendeğe bırakıldı. Öğretmen, Kula hastanesinde komadan zor çıktı.

25 Ocak 1971: Aybastı TÖS şube lokaline bomba atıldı.

26 Ocak 1971: Konya'da öğretmen Haydar Erol, cadde ortasında Ülkü Ocaklı komandolar tarafından dövüldü.

27 Ocak 1971: Sivas TÖS şube lokaline yeniden bomba atıldı.

27 Ocak 1971: Maraş TÖS şube lokaline yeniden dinamit atıldı.

27 Ocak 1971: Geyve'de bir bayan öğretmene sarkıntılık edildi. Saldırganın jandarma tarafından yakalanmasından sonra okul müdürü de saldırıya uğradı, yaralandı.

28 Ocak 1971: Sarıgöl'ün Dalaklı köyünde Mustafa Akkuş ve Halil Aydan, bir bayan öğretmenin evine girdi. Öğretmenin feryadına köylüler toplandı, öğretmen kurtarıldı.

31 Ocak 1971: Dinar TÖS şube lokaline dinamit atıldı; büyük hasar oldu, iki kişi yaralandı.

31 Ocak 1971: Adapazarı'nda Geyve saldırısını protesto için yapılan açık hava toplantısı, Milli Nizam Partisi üyelerinin saldırısına uğradı. Öğretmenlerle birlikte TÖS avukatı Cemal Başbay başından yara aldı. Daha sonraki duruşmalarda TÖS avukatları tehdit edildi.

6 Şubat 1971: Keskin TÖS şubesine dinamit atıldı.

9 Şubat 1971: Alaca TÖS şubesi Yozgat'tan gelen Ülkü Ocaklı komandoların saldırısına uğradı.

10 Şubat 1971: Aydın'da öğretmen Atilla Sarıkaya'nın yolu kesildi. Dövülen öğretmen yaralandı.

13 Şubat 1971: Mucur'da bir öğretmen saldırıya uğradı, yaralandı.

14 Şubat 1971: Batman'da öğretmenler lokali tahrip edildi.

15 Şubat 1971: Kütahya Tavşanlı TÖS şubesi tahrip edildi.

18 Şubat 1971: Maraş'ta öğretmen Durmuş Kebapçı ve eşi saldırıya uğradı; yakın bir köye kaçarak ölümden kurtuldular.

21 Şubat 1971: İncirliova'nın Gerenliova köyü öğretmeni Şükrü Kahraman, AP'li Ali Sivri'nin saldırısına uğradı. Öğretmenin "suç"u köye kitaplık açmaktı. Öğretmeni köylüler kurtardı.

21 Şubat 1971: İzmir'in Şirinsulhiye köyü öğretmeni, köye Atatürk büstü dikti ve kız erkek öğrencileri yan yana oturttu diye AP'lilerin saldırısına uğradı. Parti, öğretmeni başka yere sürdürttü. Köylüler, öğretmen dönüncüye kadar okulu boykot ettiler, çocuklarını okula yollamadılar.

23 Şubat 1971: Maraş'ta bir kitapevi ve TÖS şubesi saldırıya uğradı.

26 Şubat 1971: Amasya Lisesi ve TÖS şubesi basıldı. Bir öğrenci ve TÖS üyesi öğretmenler dövüldü. Aynı gün TÖS şubesi yeniden saldırıya uğradı, iki öğretmen dövüldü. Bir mühendis ve bir yedeksubaya da saldırı oldu.

27 Şubat 1971: İslahiye'de gençler ve öğretmenler saldırıya uğradı. Öğretmen Murat Sarpkaya yaralandı.

28 Şubat 1971: Afyon'da öğretmen Ali Dayanak saldırıya uğradı.

28 Şubat 1971: Tarsus'ta Devrim İlkokulu öğretmeni Mehmet Gemici saldırıya uğradı. (Baykurt,1994:97-100)

TÖS'ün 12 Mart'a ilişkin tavrında giderek artan ve acımasızlaşan bu saldırıların rolü büyük olsa gerektir.

Halkı TÖS'e karşı kıskırtan güçler, emperyalizm ve Türkiye'de NATO ile bağlantılı gizli kontrgerillaydı. Saldırıları örgütleyenler ise bazen siyasi partilerin yerel düzeydeki yöneticileri, bazen dernekler, bazen din adamlarıydı. Türkiye Milliyetçi Öğretmenler Konfederasyonu da halkı tahrik etmede önemli rol oynuyordu.

TÖS üyesi öğretmenlere yönelik saldırılar 12 Mart 1971 Darbesi sonrasında da devam etti.

TÖS ALEYHİNDE YAYIN ÇALIŞMALARI

Milli Türk Talebe Birliği 1969 yılında "*Fakir Baykurt'un İç Yüzü*" isimli 24 sayfalık bir kitapçık yayınladı ve çok sayıda basarak her tarafa dağıttı. MTTB İkinci Başkanı Tünaydın Demircioğlu tarafından derlendiği belirtilen kitapçıkta Fakir Baykurt'un bazı romanlarından, konuşma ve yazılarından alıntılar yapılmakta, F.Baykurt "öğretmenleri Marksist bir sosyalizm savaşına sürüklemeye çalışmakla" suçlanmaktaydı. (Demircioğlu, T. (derleyen), *Fakir Baykurt'un İç Yüzü*, MTTB Yay.No.2, Ankara, 1969)

Ankara Öğretmenler Derneği başkanı Hüseyin Yemişoğlu da 1969 yılında TÖS aleyhinde dört kitapçık yayınladı. Bu kitapçıklarda ciddi bir düzey düşüklüğü görülüyordu. (Yemişoğlu, H., *TÖS'le Kavgalarım I*, Ankara, 1969; *Niçin Milliyetçi Öğretmenim? II*, Ankara, 1969; *Federasyon ve TÖS'le Davalarım III*, Ankara, 1969; *TÖS'le Kavgalarım IV*, Ankara, 1969)

Türkiye Milliyetçi Öğretmenler Konfederasyonu başkanı Salâhattin Arıkan ise sık sık yayınladığı ve büyük bilgisizlik örneği oluşturan bildirilerle halkı TÖS'e karşı tahrik etti. TÖS aleyhine bir de kitap yayınladı. (Arıkan, S., *TÖS Dosyasından*, Çıkaryol Yay.No.2, Ankara, 1971)